

Joachim Lussow Christian Münden

Disputatio Ultima. De His quibus Regalia competunt, & de illorum acquisitione & amissione

[Rostochii]: [Kilius], [1637]

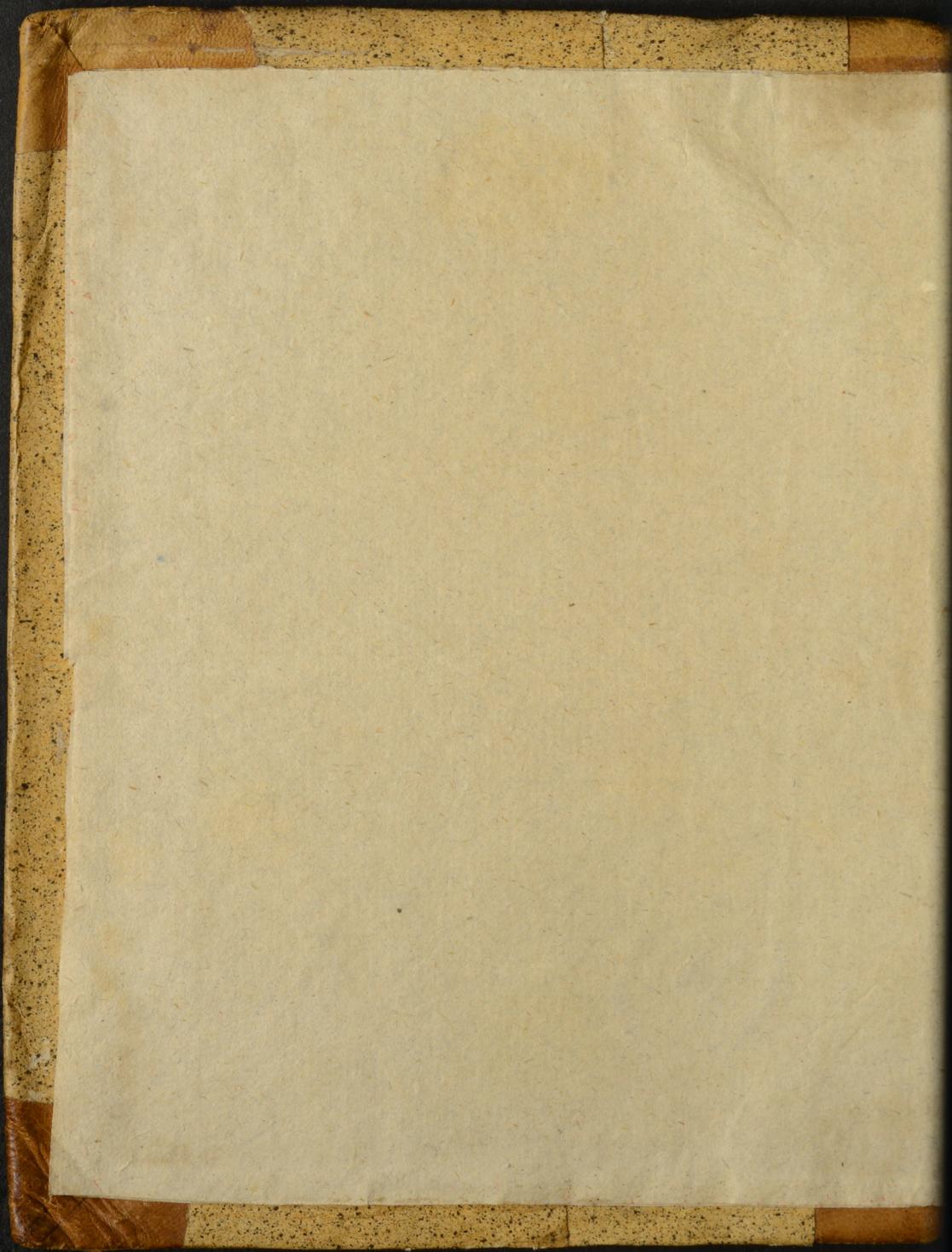
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746480164>

Druck Freier Zugang

V. N. - 2 (174.)

DISPUTATIO ULTIMA.

De

*His quibus Regalia competunt, & de illorum
acquisitione & amissione.*

Respondente

CHRISTIANO Münden.

I.

His hactenus tam Majestatis quam Fiscii Regalibus, superest jam ut de personis quoq; agamus quibus Regalia competunt, & modos deniq; acquirendi ea & amittendi adjiciamus; offert autem hic primo loco sese IMPERATOR, qui omnia Regalia, quotquot etiam sunt & dari possunt, proprio suo jure habet atq; exercet, v. *supr. disp. 1. th. 6. 7. & 11.*

Dominus enim, caput & supremus advocatus dicitur Romano-Germanici Imperij & Ecclesie Christianae *aur. bull. Carol. IV. tit. 2. §. Ich N. Erzbischoff zu Mainz/ibi. wil erwählen ein weltlich Haupt dem Christlichen Volck & in §. subseq. R. A. zu Speyer de Anno 1529. §. Und anfänglich belanget/ibi. das ihr Käys. May. als der Oberst-Haupt und Vogdt der Christenheit / & R. A. zu Augspurg/ de An. 1530. §. nach dem aber vns qui tanquam stella matutina eminent inter omnes Reges Bald. in §. fin. n. 24 de prohib. feud. alienat. per Frider. & à quo omnes dignitates, tanquam à fonte profuere perhibentur arg. l. sacrilegij s. C. de divers. rescript. Gail. 1. observat. 30. n. 21. qui omnes Reges & Principes, quotquot in universo terrarum orbe sunt, merito antestatur Bertr. de comit. Imper. Rom. Germ. conclus. 16. & cui nec ipse Turcarum Imperator hanc eminentiam invidet, quando in hunc modum ad eum scribit: in fide Jesu Nazareni inter ceteros Principes Christianorum summo, Bertr. d. conclus. 16. qui ut præter Deum ter Opt. Max. superiorem non agnoscit, ita potestatem suam soli Deo acceptam refert, uti de Friderico I. canit Günther. in Ligurin. lib. 6.*

Nullum caput ista super se
aspicit, excepto calorum Rege, potestas,

V

Et publi.

Et publico Imperij decreto sancitū est, sub Ludovico Bavaro An. Chr. 1338. *Arcentin. lib. 8. annal. Confer. passim Heig. part. 1. quest. 19. n. 18. Bodin. lib. 1. de Repub. c. 8. n. 87. vers. cur igitur, dicet aliquis: Syring. dissert. de pac. relig. conclus. 15. lit. B. Arum discurs. 2. ad aur. bull. th. 12. Joach. Clut. Syll. rer. quotid. conclus. 9. Richard. Dieter. de summ. summ. Imp. potest. th. 80. Carpz. de Regalib. c. 4. n. 101. Norderm. de jure Principat. conclus. 5. lit. D. Coler. de jur. Imper. German. sect. 2. Petr. de Andl. lib. 1. de Imper. Roman. c. ultim. Henr. Bruning. de var. univers. specieb. conclus. 2. lit. B. Thom. Michaël. de SS. Cesar. Majest. Cam. ac stat. Jurisdic. conclus. 2. lit. B.*

2. Olim autem non tantum majora Regalia, quæ Majestatis quoq; appellavimus, Imperatoris propria fuerunt, & solus hic illa exercebat *arg. l. 1. in pr. ff. de Constitut. Princip.* verum etiam minora quæ & Fisci Regalia diximus; nam & hæc solus sibi vindicabat Imperator, uti colligitur ex *l. 1. C. de bon. vacant. l. 10. ff. ad municipal. Novell. 134. c. fin. ibi: sed neq; secundum veteres leges Fisco eas applicari &c. l. multa- rum s. C. de mod. multar. & adprobat hoc Gunt. h. d. lib. 8. quando ita ait:*

*Hec & si quæ pari fuerant obnoxia juri,
Pralati, Proceres, missisq; potentibus urbes,
Libera Romano reliquerunt omnia regno.*

Ast hodie licet propria adhuc sint & dici possint Imperatoris, solus tamen non amplius possidet illa, nec semper si quæ possidet exercet solus. Nam primo Majestatis jura, seu majora Regalia quod attinet, nec omnia hæc solus ille, & sine Statuum, maxime Electorum consilio atq; consensu exercet; non enim legem universalem absq; Procerum consilio condit *v. disp. 1. th. 21.* non bellum pro rebus Imperij absq; omnium ordinum & præcipue septemvirorum consensu suscipit *d. disp. 1. th. 27.* non vectigalia nova erigit, nisi consensu demum & voluntate Electorum *disp. 2. th. 5.* nec possidet solus; quid enim est quod magis proprium esse possit Majestati, quam jus recipiendi extremam provocationem, attestante *Arniseo lib. 2. de jure Majest. c. 2. n. 3.* & tamen Principibus quoq; Electoribus privilegium hoc ab Imperatoribus concessum esse, docet *aur. bull. Carol. IV. c. 11.* imo ex singulari quodam Privilegio, & Archiducibus Austriæ jus provocandi nescium competere, demonstravi supra *disp. 1. th. 62. in fin.* Deinde minora quoq; Regalia hodie communicabilia esse, nec Imperatori soli, sed omnibus Imperij

Imperij statibus competere, ex iis satis superq; patet, quæ supra & quæ-
dam *disputat.* 4 passim dicta sunt.

3. Verum ex hisce & similibus non rectè statim asserit Bodinus
Imperium nostrum Romano Germanicum puram esse Aristocratiam
*lib. 2. de Repub. c. 6. n. 223. vers. & quoniam pleriq; Imperium Germano-
rum & n. 225. vers. ex quib. perspicuum est.* nam & ipso Bodino teste,
Aristocratia, Reipubl. forma est, in qua minor pars civium, in univer-
sos & singulos cives summæ potestatis jus habet, *d. lib. 2. c. 1. n. 175. & c. 6.
in pr. ita ut æqua ejus facta sit partitio, nec illorum unus plus habeat
potestatis quam alter Petr. Syring. dissert. de pac. relig. conclus. 14. in fin.
ferè in nostro Imperio solus Imperator veluti caput, potissimã
potestatem in universos & singulos cives exercet, majoremq; partem
jurium Majestatis obtinet, quod præter quotidianam experientiam,
veritatis Magistrarum, abunde satis probant Paurmest. de Juridict. Rom.
Imper. lib. 2. c. 2. Arum. discurs. 1. de jur. public. Petr. Syring. d. dissert. de
pac. relig. conclus. 14. sequitur ergo illud nec esse, nec dici posse Aristocra-
tiam. Neq; tamen hinc asserendum: statum nostri Imperij purum esse
monarchicum, nam uti contrarium evincunt illa, quæ superius in
*th. 2. dicta sunt, ita nec admittunt hoc, conditiones Carolo V. & reli-
quis Imperatoribus præscriptæ, r. Schleidan. lib. 1. in fin. ferè de stat. reli-
gion. Item König Carl's des V. Beschreibung gegen des Heil. Rö-
mischen Reichs Churfürsten / zu Franckfurt auff der Wahl auffge-
richte An. Dom. 1519. apud Goldast tom. 1. constit. Imper. part. 2. statim in
pr. item Cap. sulatione in quam juravit Ferdinand. II. p. m. d. 28. August.
An. 1619. Sed dicendum autumo Statum nostri Imperij monarchicum
esse, Aristocratia quodammodo temperatum; certissimum enim est,
quod Proceres Imperij, non quidem ut singuli, sed ut universi in con-
sorcium Imperij quodammodo adsciti sint, & quod magna ex parte
jura Majestatis ad illos pervenerint, ita tamen ut jus superioritatis sar-
tum rectumq; semper sibi reservaverit Imperator, supremamq; pote-
statem in Proceres æque ac subditos inferiores exercuerit, unde etiam
tam Electores, Duces & reliqui majorum gentium Dij, quam inferioris
conditionis homines illum ut Dominum suum clementissimum
ihren allergnädigsten Herrn / & caput totius Imperij venerantur &
colunt. Quanto itaq; Dominus subditis suis, quanto caput reliquis
corporis membris antecellit, tanto etiam plus potestatis, dignitatis &
Majestatis**

Majestatis in Imperatore esse, nemo facile inficias ibit. Heig. 1. quest. 2. n. 18. 19. & seqq. v. Petr. Syring. d. dissert. de pac. relig. conclus. 14. Clapmar. de Arcan. rerump. lib. 5. c. 20. Joach. Cluten. Syll. rer. quotid. conclus. 16. lit. B. & E. Daniel. Otto. de jure public. c. 7. in pr. serè Rumelin. ad aur. bull. dissert. 3. th. 18. Carpz. in Capitul. Cesar. c. 1. n. 22. & c. 13. per tot. Anton. Coler. de jure Imper. Germanic. section. 30. 31. & seq. & eò quoq; respexisse existimo Electorem Moguntinum cum in Electione Carol. V. nobis inprimis Aristocratiam retinendam esse, ait, Schleid. de stat. relig. lib. 1. in fn. serè.

4. Et quis non videt, temperamentum illud Aristocraticum, vetuti salutare quoddam antidotum, contra facilem nimix potentix abulum, optima ratione esse adinuentum; licet enim præsupponendum non facile sit, Principem bonum, tot viris vitæ & fidei integritate spectatissimis stipatum, à pietate, æquitate, vel recta gubernandi ratione alienum aliquid esse admissurum, tamen res ipsa loquitur, quam verum sit illud quod Oranes apud Herodot. lib. 3. ait: neminem tantà præditum esse sapientiã, ut possit in summa omnium rerum licentia modum tenere, rectoq; tramite incedere, & quod Seneca lib. 2. cap. 27. scribit: miseram hanc esse humanæ infirmitatis conditionem, eò majora cupimus, quò majora venerunt, nec patitur mens humana quemquam in ea mensura honorum conquietere, quæ quondam ejus fuit impudens votum. Accedit quod ab incunabulis serè nihil aliud quam assentationes audiant Principes, aulici quippe, ut Pius Pontifex ad Duceem Ferrariæ scripsit, inter Laudum & Placentiam, non autem Veronam versus ambulare solent. Arum de jure publ. vol. 4. discurs. 7. Vix itaq; & ne vix quidem puram ejusmodi ac simplicem monarchiam, quæ non temperamenti aristocratici aliquid habeat, apud Christianas præsertim gentes quis reperiet Clapmar. de Arcan. Rerumpubl. lib. 5. d. c. 20. Sed omnes omnino Principes ex conventionem quadam, ad minimum tacita, quæ ex æquo omnes mortales ligat, conditionibus certis constringuntur, nec ullus etiam, nisi per tyrannidem Imperium invaserit, sine certis conditionibus ad Imperium evehitur, uti ex Anton. Gethofr. in disput. ant. Vult. de potestat. Imper. loquitur. Heur. Zolner. de Reg. Romanor. election. conclus. 19. lit. B. Coler. de Jure Imper. German. section. 32. Norderman. de jure Principat. Conclus. n. Hinc origo legum fundamentalium seu capitulationum, ut vocantur, quibus Imperij di-

perij dignitas, Status Reipub. atq; ipsius etiam salus contineri dicitur, Richard. Dieter. de summ. sum. Imper. potestat. conclus. 41. ut non mirandum adeo, & hæc inter Barbaros quoq; inolevisse; fertur enim Indos Mexicanos Regibus suis Electis leges ponere *Acosta lib. 6. cap. 24. histor. Indic.* & Tartarorum Reges legibus ejusmodi fundamentalibus esse subjectos, *uti ex Bronion. de rebus tartar. p. 7. refert Arum vol 4. de jure publ. discurs. 1. in fin.*

5. Hanc itaq; & nostri Romano Germanici Imperij formam videmus, quâ non omnia Imperatori fas est per se expedire, sed pleraq; & graviora ex consilio demum Procerum, Novimus enim hodie non tantum Principes Electores, ut Imperij columnas & latera, Cæsareæ sublimitati assistere, inq; partem sollicitudinis imperialis vocari, sed & reliquorum Principum, majorumq; ordinum Comitibus reservari ea, quæ majoris videntur esse momenti, & ipsam Imperij potestatem legibus & pactis publicis sive capitulatione certa definiari *Heig. lib. 1. question. 2. n. 17.* quod innuere quoq; voluit Autor *des wolgemeynten discurs warumb die Catholischen in Deutschlandt sich von den Jesuiten vnd Spaniern absondern sollen pag. 174. ibi:* Darumb muß man ja so gar hart nicht auff eine absolutam potestatem, vnd als wann Kaysert. Mayt. alles ohn einig zuthun der Churfürsten vnd anderer Stände allein zu verordnen bemächtiget / gehen vnd dringen. Quo tempore autem Monarchia simplex in Imperio nostro hoc modo temperari cœperit, non exacte constat, puto tamen sensim & tractu temporis factum hoc esse, donec tandem ex cursu multorū annorum Proceres & principes Imperij in isto jure magis sese confirmarunt. *Joach. Cluten. Syll. rer. quorid. conclus. 16. lit. C.* Et ætate Friderici I. jam in consilium adhibitos fuisse Principes, constat ex constitutione sua *de incendiariis & paci violatoribus* ubi in fin. hæc leguntur verba: *Actum Nürembere. in presentia Principum, consilio & consensu eorundem Anno incarnationis M. C. LXXXVII. 3. Kal. Jan.*

6. Secundus ab Imperatore in Imperio nostro est Rex Romanorum, qui Imperatore adhuc inter mortales versante, ab Electoribus creatur, ut illo absente vel impedito, etiam Imperij administrationem suscipiat; & tandem mortuo illo, ipse Imperator existat, qualis in Gallia Delphinus, in Hispania Infans, in Anglia olim Dux Normanniæ, hodie Princeps Walliæ salutatur *uti volunt Wesenb. in proxm Instit. ad*

verb. *Caesar*. lit. B. Thom. Michael. de SS. *Caesar*. majest. *Camer.* ac stat. *Jurisd.* concl. 1. lit. B. Bernh. Zieritz in not. ad proem. constit. crim. *Caral. V.* in verb. *Romanorum Imperator*. Et talis olim in Imperio nostro *Caesar* dictus est *Dauth. de testament. sub. rubr. qui testam. facer. poss. n. 255.* paulo enim ante Diocletiani & Maximiani tempora, *Caesaris* appellatio secundariae potestatis nomen esse coepit, & *Caesares* dicti sunt, qui ab Augustis & Imperatoribus Imperio cooptabantur, ut quasi illorum filij atq; designati haeredes & successores essent. uti ex *Spartian. in Veror. Aventin. in annalib. Bajor. lib. 2. in vita Heliogobali ad fin. Cuspin. in Marc. Anton. n. 49. Crantz in metrop. lib. 2. c. 10. in fin. & lib. 4. c. 1. & alij, probat Johan. Dauth. d. n. 255.* & ita accipitur vox *Caesaris* in l. 6. §. fin. ff. de jure Fisci l. & si excepta 7. C. de malefic. & mathematic. *Goshofr. in not. ibid.* Utrum vero Rex ille Romanorum Regalia, potestatemq; Imperatori competentem habeat iisq; absente Imperatore, proprio jure & sine speciali mandato uti possit, non satis est expeditum? Dicendum hoc forsitan est exinde, quod Rex Romanorum una censeatur persona cum Imperatore, *Henr. Zolner de Reg. Roman. election. Conclus. 21. lit. D.* vices perpetuas Imperatoris gerat *Carpz. d. conclus. 105.* idem cum Imperatore tribunal & auditorium habeat *Matth. Steph. tr. de Jurisd. Imp. Rom. lib. 2. p. 1. c. 2. n. 54.* nihil omnino differat ab Imperatore, nisi ambitu minoris circuli, ut scapha a navi *Matth. Steph. d. c. 2. n. 56.* & si quae sunt alia, quae hunc in modum à Dd. afferuntur. E contra verò nec rationes deesse videntur sententiae, qua statuitur: Regem Romanorum eventualiter sic electum, suo nomine nullum in Imperio potestatem habere, eiq; nec Majestatis jura competere; primo quod Protestantes Anno Christi 1532. *Schwinfurti* cum Imperatore hoc modo convenisse legamus apud *Schleidan. de stat. relig. lib. 8.* ut sc. Rex Romanorum quoties vivo *Caesare* impofterum creetur, non suo, sed *Caesaris* tantum nomine *Rempub.* administret, nec ullam potestatem aut imperium sibi arroget; Deinde quod toto tempore, quo *Carolus V.* imperium tenuit, *Ferdinandus* Rex Romanorum in administratione *Reip.* nihil proprio jure habuerit, & ne quidem absente Imperatore, uti illud Probare conantur nonnulli, ex literis *Carol. V. d. 27. August. Anno 1556. ad Johan. Osnabrug. Camer. Imper. Praesidematq; Assesores scriptis, ibi: Ne itaq; in nostra absentia aut imbecillitate quid detrimenti (quod Deus avertere dignetur) Imperio accidat, è re cumprimis esse duxi-*

mus, huic alijsq; periculis pro virili maturo consilio occurrere atq; provide-
re, quo sacrum Imperium, ejusq; gravissima negotia & causa, etiam in ab-
sentia nostra recte administrantur, deliberentur, tractentur & expediantur,
ideo ex fraternam atq; benevola fiducia, quam de nostro dilecto fratre
Ferdinando Romanorum Rege habemus, in nostra absentia liberam, ple-
nam, nullisq; limitibus atq; conditionibus circumscriptam administratio-
nem & gubernationem Sacri Imperij in generalibus atq; specialibus cau-
sis a omnibus quae Romanorum Imperatori atq; Regi ratione officij, con-
ditionis, dignitatis & amplitudinis de jure, consuetudine & aequitate
competunt tradidimus atq; commisimus v. Goldast. tom. 1. Constit. Im-
per. part. 2. pag. mihi 200. & ex edicto ejusdem Carol. V. ad ordines Im-
perij universos relato ibidem apud Goldast. d. tom. 1. Constit. Imper.
part. 2. pag. mihi 201. ibi: Volumus & constituimus ut tanquam Rex Roma-
norum per se absolute, circa nostram tractationem, habeat potestatem fa-
ciendi, tractandi & mandandi quaecunq; ad dignitatem, commodum &
augmentum sacri Imperij necessaria & oportuna videbuntur in modum,
quo nos ut Imperator & Rex Romanorum faceremus. Tandem quod Ru-
dolphus, vivente adhuc Maximiliano II. in Regem Romanum ele-
ctus promittere voluerit: Wir sollen vnd wollen vns auch keiner Ne-
gierung noch administration in d. Römischen Reiche weiter oder
anders vnterwinden/dann so viele vns dessen vort Rñsrl. May. ver-
gönner vnd zugelassen wird / das wir auch ihrer Rñs. May. die Zeit
ihres Lebens an ihre Hoheit vnd Würden des Rñserrhums kein Ir-
rung noch Eintrag thun sollen vnd wollen/ uti habet Paurmeist. de Ju-
rid. Rom. Imp. lib. 2. c. 5. n. 12.

7. Verum quicquid sit, ego sane existimo, Regem Romanorum
absente vel impedito Imperatore vi officij & potestatis suae posse regu-
lariter omnia facere, quae ipse Imperator plerumq; facere solet; quod
probat non modo vulgata illa & satis frequens in Recessibus Imperij
locutio: wir oder im Abwesen Römischer König / sed etiam ipsius e-
lectio hoc svadet, electus namq; in Regem videtur, & hanc potissi-
mum ob causam, ut impedito vel absente Imperatore ipse Imperio
praesit, & Imperij administratio ac gubernatio immediate & absq; ulla
contradictione ei competat, uti de Ferdinando loquitur Carol. V. in
d. literis ad Joban. Osnabrug. Camer. Imper. Praes. & reliquos Assesores
scriptis, apud Goldast. tom. 1. Constit. Imper. part. 2. fol. 200. Fallit tamen si
quid

quid expresse inventatur prohibitum *Andr. de Ifern. ad c. imperialium
v. 13. de prohibis feud. alienat. per Frider. vel ipse Imperator alias non si-
ne difficultate facere solitus sit* *Henr. Zolner de Reg. Rom. elect. conclus.
21. lit. F. in pr.* vel vergat in præjudicium ipsius Imperatoris, ut & tunc
quando Imperator ipse præsens est & non impeditus nam in his cas-
ibus absq; expresso mandato Regem Romanorum parum aut nihil
posse verissimum est. Unde Ferdinandus I. Rex Romanorum, cum de
liberatione Philippi Landgravij, qui captivus erat Imperatoris Caro-
li V. agebatur, absq; speciali Cæsaris concessione nihil inchoare aut
peragere voluit, uti constat ex *transactione Passaviensi de Anno 1552. in
pr. ibi: die Röm. Käys. May. vnsern lieben Brudern vnd Herrn brü-
derlich/freundlich vnd birtlich ersucht/ vns bemeldtes Landgrafen Er-
lebigung vnd anderer anhengigen Sachen halben/ so zu Krieg vnnnd
Empörung Vrsach geben möchren/gütlicher Handlung zu gönnen/
vnd zu gestatten / solches auch von shrer Liebden vnd Käyserl Mayr.
Brüderlich erlange.* Hinc quoq; de bonis Imperij patrimonialibus,
ad mensam Cæsaris iam deputatis, sine expressa Imperatoris permissi-
one pro arbitrio & lubitu suo alienando disponere non posse Regem
Romanorum asserit & probat *Henr. Zolner. d. conclus. 21. lit. C. alle-
gans ad hoc Symph. observat. Cameral. tom. 1. part. 3. n. 8.*

8. Nec de necessitate esse arbitror ut Imperatoris nomine pote-
statem exerceat Rex Romanorum, potest enim & suo quoq; nomine
id facere, uti, evincit *d. transact. Passav. de An. 1552.* quam suo nomine
edidit & promulgavit Ferdinandus tunc temporis Rex Romanus: ibi:
*Wir Ferdinande von Gottes Gnaden Römischer König befeh-
nen etc. & apertius demonstratur ex Recess. Imper. de Anno 1555. in §.
Wir befehlen vnd gebieren Euch hiemit vnnnd in Krafft dieses vnser
Reichs Abschiedes den Käyserlichen Cammer Richter vnd Beysiher/
daß sie sich diesen Frieden Standt gemess halten vnnnd erzeigen/ auch
den anruffenden Partheyen darauff vngeacht / welcher der obgemel-
ten Religion die seyn / gebührliche vnnnd nothdünfftigliche Hülf des
Rechtens mittheilen / vnd wieder solches alles kein proces noch man-
dat decerniren oder auch sonst in einigen andern Weg thun noch han-
deln sollen/ quæ omnia suo nomine rescribit idem Ferdinandus I. uti
ex inscriptione ejusdem Recessus satis superq; colligitur. Item ad-
probat hoc Ordinat. Camer. de An. 1555. August. Vindelic. renovatæ
pars*

pars prima, in pr. ferè his verbis: Wir Ferdinand von Gottes Gnaden Römischer König zc. sehen ordnen vnd wollen in Krafft be- rührter der Käyserl. May. Heimstellung/ auch für vns selbst als Römischer König gebietende.

9. Et licet in dubium olim vocatum sit, an etiam vivente adhuc Imperatore Rex Romanorum eligi possit, uti constat ex *Schleid. lib. 7. de stat. relig.* tamen verior fuit affirmativa, 1. propter text. in *aur. Bull. tit. 1. in pr. ibi*: Wie oft vnd wennes zu fünffrigen Zeiten noch seyr wird zu erwählen einen Römischen König zum Käyser zu machen/ quæ verba generalia sunt, nec ad mortis tantum aut depositionis casum restringi facile possunt. 2. quia Carolus IV. aureæ bullæ author & optimus Interpres suo exemplo docuit, posse etiam vivo Imperatore alium Regem Romanorum eligi, dum ipse salvus & incolumis Wenceslaum filium suum Regem Romanum creari nimis sollicitè curaverit, ut præter alios attestatur *Cuspinian. in vita Wenceslai IV.* Quod & hodie eo minus dubitationis habere debet, cum An. 1611. d. 18. Jun. in Comitibus Francofurtensibus, publico decreto sancitum sit: ut, quoties imposterum vel Imperatori, vel Reipub. expedire videbitur, etiam superstite Imperatore, cum ejusdem assensu, vel si ex causis non sufficientibus recuset, etiam invito Cæsare integrum sit Electoribus, Regem Romanorum & futurum Imperij successorem creare ac designare. his verbis: Wir/ dergleichen vnserer Kinder Erben vnd Nachkommen sollen vnd wollen die gemeldten Churfürsten ihre Nachkommen vnd Erben zu jeglicher Zeit/ bey ihrer freyen Wahl eines Römischen Königs schützen/ dieselbe so oft sie einen Käyser zu behülff oder sonst dem H. Römischen Reich nothwendig vnd nützlich befinden auch bey Lebzeiten eines Römischen Käysers/ mit/ oder wann dieselbe auff angelegte Bitte der Churfürsten ohne gnugsame erhebliche Ursache/ geweigert werden solte/ ohne einiges regierenden Käysers Consens fürzunehmen. *ut refert Pauromeist. de Jurisd. Rom. Imp. lib. 2. c. 5. n. 16. Confer. quoq; Capitulat. Ferdinand. II. artic. vñnd insonderheit sollen vnd wollen* 34 *ibi*: sondern wir/ dergleichen vnserer Kinder zc. *ubi eadem videbis verba.* Et hanc sententiam intrepide hodie Dd. defendunt ferè omnes *Heig. 1. quaest. 6. n. 20. & seqq. Dan. Otto, de jure publ. c. 15. Buxtorff. in dissert. ad aur. bull. conclus. 12. lit. D. Goldast. in not. ad aur. bull. c. 1. ibi: quando cunq; futuris temporibus necessitas &c. Rumelin. in not. ad aur. bull. dissert.*

dissert. 2. conclus. 9. Anton. Coler. de jur. Imper. German. conclus. 8. Henr. Bruning. de var. univers. specieb. conclus. 11.

10. Quid si sedem Imperij tandem vacare contigerit, anne potestas Imperatoris ipso jure tunc transit in Regem Romanū vivo Imperatore ita electum? Et puto non tantum potestatem, sed & titulum Imperatoris hoc in casu rectā viā sine ullo novo inaugurationis, aut alio quodam actu ad Regem Romanum transire; sic enim scribit Carol. V. de Ferdinando Rege Romanorum, quod *sc. ordinaria Electorum Imperij electione proximus successor in Imperio sit constitutus; & quod illi, deficiente Imperatore, administratio & gubernatio Imperij immediate & absq; ulla contradictione competat. in liter. ad Job. Osuabr. Cam. Imper. Praef. & Assess. apud Goldast. tom. 1. Constit. Imper. part. 2. pag. 200. idem innuere videtur ipse Ferdinand. in Recess. Imp. de An. 1559. in pr. ibi.* Uns als hievor erwähltem / bestätigtem vnd gekröntem Römischen König / auch ihrer Liebds vnd Käyserl. May. im Fall der Erledigung des Käyserthums vnzweiffelichen rechtem successori vnnnd erwählten Römischen Käyser ic. Maximilianus II. *in Recess. Imper. de An. 1566. in pr. ibi: daß wir gleich alsbald nach zeitlichen Abgang gedachtes vnfers geliebten Herrn vnd Vaters hochlöblicher Gedächtnis / als wir vns der Administration vnd Regierung des erledigten Römischen Käyserthums vntersangen ic. & refert Paurmeist. de jurisd. Rom. Imp. lib. 2. c. 1. n. 3. in Comitii Ratisbonensibus Anno 1576. ipso momento temporis, quo constare primum cœpit de morte Maximiliani Imperatoris, mutatam esse inscriptionem ædium, in quas Rudolphus Rcx Romanorum tunc temporis diverterat, & pro verbis der Röm. Königl. Mayr. subjunctum fuisse titulum hunc: der Röm. Käyserl. Mayr. Quartier.*

11. Disceptari quoq; solet, utrum in Regem Romanum eligi possit Peregrinus, qui Germaniam patriam laudare nequit? & communiter obtinuit, Sacri Imperij axioma penes solos Germanos elucescere debere, nec posse Imperij decus ad extraneum deferri; ut hanc sententiam non modo veram, sed & pro conservatione Imperij maxime necessariam esse, ait *petr. de Andlo de Imper. Rom. lib. 2. c. 3.* Fundamentum namq; regiminis non infinitum est: Rempublicam bene nosse, suorumq; civium linguam & mores cognitos habere, ut hoc nomine Pro-

bum

bum Imperatorē laudasse fertur *Flavius Vopiscus* quod mores omnium, quibus imperaturus erat, ex acte perdidicerat, & pertinet huc textus *Deut. c. 17. v. 15.* ubi summus ille legislator *Jehovah* ait: non poteris alterius gentis hominem, Regem facere, qui non sit frater tuus, probat etiam mos aliorum Regnorum, quæ extraneos, ne quidem in minoribus regni officiis, ne dicam in summa Imperij sui dignitate ferunt. *Heig. 1. quest. 5. n. 21.* sed plerumq; legibus cautum habent, ne ad munia publica extranei admittantur *Innocent. Gensil. Comment. de regn. part. 1. theor. 3.* Hinc vetusta quoq; Germanorum lege receptum esse, alium quam Germanum in Regem Romanorum eligi non posse, asserunt. *Dd. passim Arum Discurs. 2. ad aur. bull. 1b. 3. Andr. Knich. de Sax. non provoc. jur. verb. Electorum. c. 1. n. 23. Anton. Coler. de jur. imper. german. Section. 35. Heig. 1. quest. 5. per tot. Besold. lib. 1. polit. c. 5. §. 6. n. 34. Richard. Dietr. de sum. sum. Imper. potest. conclus. 192. Rumelin. ad aur. bull. dissert. 4. in coroll. Clutch. Syll. rer. quotid. conclus. 23. in fin.* Lege cautū est dicebat Moguntinus in electione Carol. V. *apud Schleid. lib. 1. de stat. relig.* ut extraneus nunquam rerum summa in Imperio nostro potiatur, ne decus Imperij sensim ad exteros transferatur prout Elector Treviriensis in d. electione Carol. V. hanc rationem addit *apud Schleidan. d. l.* Legem vero, hanc in rem ab Ottone III. ut quidam volunt, sancitam, nullibi extare, si quis regeret, ille sciat primo: Imperium tempore Caroli Magni in Germanos ita translatum fuisse, ut in ea gente, axioma ejus deinceps perpetuo esset, *c. venerabilem 34. Extr. de Election. & elect. potest. Heig. d. quest. 5. n. 10. Henry. Zolner de Reg. Roman. elect. conclus. 16. in pr. Besold. d. n. 34. vers. sane si rem accuratius* unde etiam, cum post obitum Conradi Francorum Regis, Franci rursus dignitatem hanc ad se trahere ausi sint, virtute Ottonis I. & sequentium, Germanis eam asserunt ac vindicatam, & paulatim Electionem novi Imperatoris ad ipsos Germaniæ Principes deventam esse asserit *Heig. d. quest. 5. n. 12.* ut vel hinc solum verisimile satis sit, legem tandem vel singularem quandam constitutionem hac de re latam fuisse, quæ tamen ad privatorum manus non statim pervenit. Sufficiat itaq; nobis testimonium Electorum Moguntini & Treviniensis quibus ut Electoribus & Cancellario per Germaniam, leges & arcana Imperij procul omni dubio cognita satis & explorata fuere. Deinde: morem Imperij Germanici antiquissimum, secundum quem laudabiliter satis & constanter

Germani hactenus imperarunt, neq; extero cuiquam ad hujus honoris apicem ascendere passi sunt, hoc in casu nobis instar expressæ alicuius legis esse posse arg. *S. sine scripto 9. Inst. de J. N. G. & C. l. 32. §. 1. l. diuturna 33. l. sed & ea 35. & l. 36. ff. de Legib.* Si deinde & hoc moveat aliquem, quod hujus rei ne verbo quidem mentio fiat in aurea bulla, cum tamen reliqua, ad electionem Imperatoris pertinentia, ibidem accurate annotata videamus, is novisse debet, quod tempore Caroli IV. qui author perhibetur aureæ bullæ, jus hoc apud Germanos altius radices egerit, quam ut paterentur, illud vicissim ex Germania ulla ratione evelli; præsupposito itaq; hoc, pro supervacaneo quoq; habuit Caroli IV. de persona in Imperatorem eligenda ibidem principaliter agere, & illud monere quod jam neminem amplius latere poterat, deq; ea re aliquid disponere, pro qua, si opus fuisset, jam magis ac pro aris ac focus pugnassent Proceres: Modum ergo potissimum seu formam eligendi præscribere voluit Electoribus, præsertim cum de hac ipsis non æquè constiterit, nec super ea inter sese convenerint semper, quod etiam innuere videtur *Goldast. in not. ad aur. bull. in pr.* quando ait: *Cum videret jam Carolus multa in conventu Imperij sine ordine geri, nec satis ad liquidum constitit, quo quisq; more res in actu administraret, reformanda omnia curavit, sibiq; desumpsit, multa constituens, qua usq; in hodiernum observantur, & aureo sigillo de super literas decernens, appellari jussit Constitutionem Imperialem Auream Bullam.* Inapte vero & jejune satis agere illos existimo, qui quæerunt, an ex aliena natione eligi tunc possit Rex Romanorum, cum in Germania idoneus non datur *arg. c. nullus. distinct. 61* & quibus cum Ict. respondendum existimo: talem eventum nec expectandum facile nec sperandum, qui enim vel ipsi fontes sitire poterunt?

12. Quis autem Germanus sit & dicatur; & quousq; Germaniæ fines sese extendant, quæq; loca & provinciæ pro germanicis adhuc habendæ, non immerito hic quæritur? Et primum quod attinet, sciendum Germanum non tantum dici illum, qui in Germania natus est, verum etiam qui alibi, & extra Germaniam, ex germanis tamen parentibus. *Bart. ad l. i. n. 4. ff. ad Municipal. filius namq; originem patris sui sequitur l. filios 3. C. de Municipib. & originar. l. adsumptio 6. §. 1. ff. ad Municipal. & dignitates, terræq; primæve origini adjectæ, originem primam nec mutans nec minuunt l. pen. & ibid. Da. ff. de Senatoribus.*

Hinc

Hinc Fridericus II. licet in Sicilia lucem adspexerit, ad Imperium tamen tanquam Germanus admissus est, quod sc. Henricum VI. Imperatorem patrem demonstrare potuit *Cario in chron. in vit. Frideric. II. Puer. lib. 5. chronic. in vit. ejusdem.* Et hoc etiam in avo locum habet, respectu nepotum, modo nascantur vivo avo, nam tunc non in patris, sed in avi sunt protestate *S. fin. Inst. de patri. potest.* adeoq; ipsius quoq; originem, maxime ad honores sequuntur *per jura supra allegata* uti de Carolo V. & Ferdinando fratribus & Ducibus Burgundiæ respondit. *Henning. Godeu. Consil. 1. n. 3. Arum discurs. 2. ad aur. Bull. 1. h. 4. Henr. Zolner de Reg. Roman. election. conclus. 16. Dn. Reinkingk de regimin. sec. & Eccles. lib. 1. class. 3. c. 4. n. 15.* Ipsam vero Germaniam, veteres Geographi districtum illum à mari Balthico versus septentrionem, Rheno versus occasum, Danubio versus meridiem & Vistula versus ortum circumscriptum, vocabant *Bertram. de comit. Imper. Rom. German. Conclus. 23.* licet termini hi jam dudum sint moti & verissimum sit quod *An. Piccol. de stat. Europ. sub Frider. III. c. 23.* ait. sicut imperia, ita Provinciarum limites temporis successu variari. Hodie igitur cum nationes non amplius fluvii istis montiumq; situ, sed lingua potissimum ac jurisdictione à se invicem discernantur pro ut testatur *Münsterus lib. 3. Cosmograph. c. 7. in fin.* ea loca veras Germaniæ partes esse reor, ubi & lingua Germanica in usu est, & Imperij jurisdictio agnoscitur *Mercat. in Atlant. minor. sub. rubr. in Deutschlande.*

13. Tertiam in Imperio nostro locum obtinent Principes Electores, quos Regibus nostri non injuria comparant *Warn. de Erenb. 1. de fæderib. c. 2. n. 147. Dan Moller. 1. semestr. 40. n. 1.* & quorū dignitas & auctoritas tanta est, ut iisdem Germania, libertatem suam in hunc usq; diem salvam & utcumque tectam extare, se debere facile agnoscat. *Arum. discurs. 3. ad aur. bull. 1. h. 10.* nam non solum incommodis illis, quæ durante interregno facile oriri possunt, maturā novi Imperatoris electione occurrunt, verum etiam pro Imperij, orbisq; salute, saluberrima sepissimè consilia suscipiunt uti loquitur *Carol. IV. in aur. bull. tit. 12.* Hinc columnæ appellantur, quæ sacri nostri Imperij ædificium circumspecta prudentiæ solerti pietate sustentant *aur. bull. c. 3. vers. decor & gloria.* septem candelabra lucentia in unitate spiritus septiformis *d. aur. bull. in proæm. solidæ Imperij bases & columnæ immobiles d. aur. bull. tit. 12. in pr. in partem Casareæ sollicitudinis constituti, ut plurimum*

rimum necessitatibus sublevandis Cæsareæ sublimitati assistant in pr.
tit. fin. d. aur. bull. Vocantur quoq; nonnunquam septemviri, à nu-
mero sc. septenario; septem enim eorum tantum numerantur, neq;
plures, neq; pauciores, idq; exinde quod hic numerus electioni maxi-
me inservire videtur, uti Dd. communiter tradunt, tribus etenim ab
aliis tribus dissentientibus, quartus omnem dissensionem & discordiã
solvere potest *Anton. Coler. de jure Imp. German. section. 44. Carpz. de Re-
galib. conclus. 17.* Verum si rationem hanc paulo attentius perpenda-
mus, videbimus idem obtinere in numero quinario vel ternario, dissi-
dentibus enim duobus inter sese, tertius voto suo dissensionem tollere
potest, vel duobus ab aliis duobus dissentientibus, quintus tandem dis-
sensionem dirimere potest. Dico itaq; cum *Andr. Knich. de Saxon. non
provoc. jure verb. Electorum. c. 1. n. 306.* Sufficit mihi autoritas Impera-
toris, ita sancitum fuisse, & cum *Richard. Dieter. de sum. sum. Imper. po-
rest. conclus. 60.* Multa sunt veterum placita quorum nulla specialis,
certaq; ratio reddi potest, quæ tamen cum neq; Deo, neq; naturæ inju-
riam inferunt, sed potius ut omnia decenter ac sine impostura fiant,
prospiciunt, exacte sunt servanda. Ordinati autem ex singulis ordini-
bus sunt Electores, ex Clericis sc. & secularibus, vel, ut Ecclesiastici, qui-
bus ad imperatoriam dignitatem adspirare non facile licet, Politicos
& seculares, ne alterius voto ad tantum Imperij decus temerè adspira-
rent, in officio retinere possent ex *Julio Pflug oration. de stat. German.
Anton. Coler. de Imper. German. section. 44. Bertram de Comit. conclus.
30.* vel quod existimarunt veteres, tum demum in por-tu consistere Im-
perium, si ex togata & armata militia Senatus constitueretur, tanta
enim, inquit *Heig. 1. quæst. 4. n. 61.* veterum Principum in religione devo-
tio fuit, ut sine sacerdotibus & Episcopis nihil magnum feliciter se ab-
solvere posse sperarent, & ita demum recte omnia processura crede-
rent, si religionis Antistites consiliis suis præsentibus haberent. *Arum. di-
scurs. ad aur. bull. 3. th. 8 Joach. Cluten. syll. rer. quotid. conclus. 24. lit. f.*

14. Ecclesiastici autem Electores secularibus ut præferuntur, *aur.
bull. tit. 3. c. 4.* & seculares præminentiam hanc, religionis prout o-
pinor, & Ecclesiæ reverentiã, Ecclesiasticis libenter concessere, ita pri-
mo etiam loco de Ecclesiasticis agam Electoribus, & hac occasione de
illorum non tantum, sed & reliquorum Imperij nostri Episcoporum
potestate nonnulla proferam. Duæ autem cum sint vitæ, carnalis
sc. &

se. & spiritualis Joach. Cluten. *Syll. reg. quotid. conclus. 3. lit. a. allegans ad hoc c. nisi §. pen. Extr. de Renuntiation. sic duplex quoq; est potestas, politica scilicet vel temporalis & Ecclesiastica seu spiritualis, quarum illa in corporibus, hæc in Sprritibus & animis dicitur occupata arg. c. Valentianus 3. distinct. 63. Novell. 6. in præfat. & quarum tanta distinctio ut una cum altera misceri nullo modo possit uti ex Bernh. lib. 2. consider. ad Eugen. refert. Joach. Cluten. d. conclus. 3. lit. B. unde Henricus, Imperator de Hildebrando ad Episcopos rectissime ait: *Unus cum utrumq; sibi vindicavit, utrumq; dissipavit, nec in uno profuit, qui in neutro prodesse voluit, nec potuit, Abbas, Ulspersgens. in chronico. quem allegavit Joach. Cluten. d. l. & Carpz. in capit. Casar. c. 2. n. 1.* Et Carolus calvus acriter restitisse tyrannidi Hadriani Pontificis Romani, qui supremam tum temporalem etiam jurisdictionem supra omnes Episcopatus conabatur occupare, minasq; has addidisse fertur ni Pontifex pristinis suis juribus contentus viveret, & ab instituto, maloq; tyrannidis suæ Proposito recederet, se impostrum acerbius responsurum *uti videre est ex Goldast. tom. 1. Constit. Imp. pag. mihi 23.* Et recte; si enim miles, curas civiles arripere prohibetur *l. Militares 16. C. de re milit. & militia statim ac privilegis omnibus denudatur si aliquam hujusmodi sollicitudinem forte susceperit, uti loquitur Imperat. in d. l. militares 16.* quanto magis miles spiritualis, ab iisdem abstinere debet, maxime cum absurdum sit clericis, imo etiam opprobriosum, si peritos se velint ostendere disceptationum forensium teste Justiniano in *l. repetita 41. C. de Episcop. & Cleric. & scriptum: nemo militans Deo, implicet se negotiis secularibus c. reprehensibile ca. 23. quest. 8.* Accedit quod utraq; hæc potestas à Deo sit *Novell. Justin. 6. in pr.* & ideo talis quoq; censeri debeat, qualis à Deo est præscripta; Jam verò Deus discipulis claves regni cœlorum porrexit, non terrarum, nec regnorum, & dedit iis potestatem solvendi & ligandi non pro terra, sed pro regno cœlorum, cumq; omnem potestatem sibi datam protestatus esset, jussit tandem discipulos ire & docere omnes gentes, baptizare in nomine Patris filij ac SS. & docere eas servare omnia sua mandata, ut vel hinc solum asserendum sit, omnem Ecclesiasticorum potestatem non alio fine, quam qui ad vitam æternam obtinendam facit, circumscriptam esse, non tantum, ne potestas hæc quæ distincta est & esse debet à politica & seculari potestate, cum illa confundatur, verum etiam, ne alterutrum officium*

officium segnius & negligentius obeatur; impossibile enim videtur in
unius hominis cura & vita duobus tam arduis officiis sufficiens esse
possit *arg. c. cni portio ca. 12. quæst. 1. c. cum ad verum. distinction. 96. c. sed
nec procuraciones, Extr. Ne Clerici vel monach. secularib. negot. se im-
misc.*

15. Competere itaq; Ecclesiasticis tantum poterit, & quidem ra-
tione ordinis & officij sui, potestas docendi & prædicandi verbum
Dei *arg. Matth. c. ult. vers. 19. Marc. ult. vers. 16. & 17. c. inter cetera 15.
Extr. de offi judic. ordin. & ibid. gloss. in verb. prædicationis, peccatores in
Ecclesia ligendi & absolvendi, Johan. c. 20. vers. 22. & 23. administrandi
sacramenta. sicut non alij u. de Consecration. distinct. 1. & reliqua, quæ
circa animas versantur, & dirigunt ad vitam æternam obtinendam,
nec falcem hisce in alienam messem mittere, aut fines alienos invade-
re, permissum videtur, cum non bene conveniat Psalterium cum ci-
thara, ut loquitur *Practica Ferrariens. in form. respons. rei conventi S. præ-
scriptionis & graviter Otto Frisingensis sicut ad spirituales gladium,
spirituales quoq; possessiones, id est, primitia, decima, oblationes, & alia
hujusmodi pertinent, sic materiali, omnes terrena dignitates, Ducatus
ac hujusmodi subjacent: hæc enim Deus non in una persona sed separatim
in duabus in Ecclesia esse voluit, proinde sicut illi persone, quæ gladium ma-
teriale portat, non licet contingere ea, quæ spiritualia sunt, sic & isti ea
usurpare quæ hujus sunt, non convenit arg. 2. paralipem. 26. vers. 18. Ve-
rum licet hæc omnia rectissime ita dicantur. In plurimis tamen mundi
partibus, inquit *Alexand. Raudens. de analog. c. 39 n. 83. plusquam noto-
rium jam est, quod Ecclesiastici à Principio foundationis suarum Ecclesia-
rum, vel à tanto tempore, de cujus contrario non extat memoria cum po-
testate spirituali & Ecclesiastica obtinuerint, & adhuc legitime obtine-
ant Ducatus, Comitatus, Baronias cum jurisdictione temporali, & histo-
ria testantur passim, tantis honoribus ab Impp. cumulosos fuisse Epi-
scopos, ut potentissimorum Imperij Principum opes & potentiam si
non superare, facile tamen æquare potuerint Iren. exeges German. lib.
2. c. 10. & lib. 3. c. 35. 36. & 37. Leopold. Bebenb. de Zelo german. vet. Prin-
cip. c. 10. quomodo & Ludovicum Pium Imperatorem Episcopos inter
Imperij Principes legisse refert *Helmoldus lib. 1. chron. Sclavor. c. 4. dum
ait: Ludovicum liberalitate maxima erga Dei cultum usum, in tantum,
ut Episcopos, qui propter animarum regimen Principes sunt cæli, ipse eos-
dem****

dem nihilominus Principes efficeret regni. Cujusmodi exempla alij deinceps Germanorum Impp. fidei & religionis Zelo ducti, maximopere sunt secuti *Heig. 1. questio. 4. n. 54. & 55.* ut praesumptuosum nimis esset teste Arumco *discurs. ad aur. bull. 3. th. 8. pag. 126. in fin.* disputatione scholastica, qua nec Ducatus, vel Dominia dari, aut adimi possunt, eis veteris dignitatis terminos pervertere velle.

16. Non tantum itaq; Episcopi, in Imperio nostro Romano Germanico, jam inde à multis seculis, uti dictum est, in partem sollicitudinis Imperialis adsumpti, atq; inter Principes Imperij adscripti sunt, verum etiam, cunctis juribus Regalibus & territorialibus, instar ceterorū Principum secularium ab Imperatoribus nostris investiti ac decorati sunt *Laurent. Ohm de jure Episcop. conclus. 19. lit. G. Andr. Gail 1. de pace publ. 1. n. 12.* Hinc ut status Imperij ad comitia semper vocati sunt & in iis votum ac sessionem rectissimè obtinuerunt, *Bertram de Comit. membr. 3. conclus. 25.* iisdem regulariter privilegiis ac juribus usi sunt in suo Episcopatu, quibus seculares Principes & Duces in Ducatu suo, *Laurent. Ohm d. conclus. 19. Andr. Gail 1. observat. 30. n. 1.* Imo Regalia, ceteramq; potestatem politicam habent, non quatenus Principes seculares, prout tamen communiter opinantur Dd. sed quatenus Principes sunt Ecclesiastici, quod evincit non modo duplex ille Principum Imperij ordo, quo alij Ecclesiastici, alij seculares appellantur, verum etiam textus juris Saxonici *lib. 1. Landrecht artic. 3.* ubi Episcopi secundum dicuntur habere *heerschildum die Bischoffe haben den andern Heerschild / vnd ist dieser Heerschild niches anders / dann ihr geistlicher Fürstenstand vnd Recht / das sie von ihren Fürstenthumen haben / & clarius adhuc gloss. marginal. ad artic. 26. lib. 1. Landrecht* his verbis: *der Heerschildt ist der Gürtel / die dignitet, prælatura oder der Standt ihrer Person / ihres Rechtes vnd Gutes in der Kirchen / das sie vom Römischen Reich vnter den Namen der Regalien empfangen zu Geistlichen Fürstenthum des Reiches* *Laurent. Ohm de jure Episcop. conclus. 19. lit. K. vide quoq; Arum. discursum 3. ad aur. bull. th. 8. Bertram de Comit. Imper. Rom. germanie, membr. 3. concl. 35.*

17. Et hæc parum dubitationis habere videntur in Episcopis, qui secundum concordata, ut appellantur, Germaniæ inter Fridericum III. Imperatorem, & Nicolaum V. Pontificem, An. 1542. vel ut alij volunt, Anno 1447. inita, ab Imperatore per sceptrum, jurisdictione, Re-

Y

galibus

galibus aliisq; Imperij fascibus insigniti sunt, à Pontifice vero confir-
mati & consecrati; Verum an idem quoq; de Antistibus reformata re-
ligionis dicendum sit, non frustra hic quaeritur? Et constat hosce pro-
statibus Imperij Ecclesiasticis non haberi, ad comitia non evocari,
principatu & ducatu non investiri *Gilman. tom. 3. præjud. cameral. pag.*
325. in Edictis Imperatorum, non Episcopi sed detentores tantum
Einhaber appellari Reichs Abschied zu Augspurg de Anno 1582 §.
gleichfalls dieweil ektliche Stände etc. ibi: sollen auch dieselbe als jehige
Inhabere etc. Zach. Vietor. de caus. exemption. Imper. conclus. 32. fere in
pr. jurene an injuria, non multishic disputare animus est, dico tantum
justius & consultius esse, si & hi pro Episcopis & Principib; habeantur;
licet enim concordata illa Friderici III. & Nicolai V. ut & rigor. juris
canonici in c. nihil 44. §. Episcopi, de Election. c. avaritia 5. & c. seq. de
Election in 6. velint; quod Electus, si omilla confirmatione quovis etiã
titulo sive prætextu administrationi Ecclesiæ sese ingerat, jus ex ele-
ctione quasitum eò ipso statim amittat, tamen jura hæc à concilio La-
teranensi sub. Innocent III. in tantum limitata reperiuntur, ut his, qui
extra Italiam in concordata electi, & alias à Pontifice confirmandi ef-
sent, potestas data sit, statim ab Electione, etiam ante confirmationem
tam spiritualia quam temporalia Ecclesiæ suæ administrandi, dum mo-
do ex rebus Ecclesiasticis nihil alienent & d. c. nihil 44. in fin. de Election.
& elect. potest. Et si vera est Dd. conclusio, quod ex sola septemvirorum
electione Imperator sit & administrandi jus consequatur, sine Pon-
tificis etiam adprobatione & consecratione uti probavi supra disp. 2.
th. 5. quid obstaret, quo minus idem in Episcopis legitime electis vel
postulatis locum sibi vindicaret? maxime cum nec ipsi Pontificij Epi-
scopi & Archiepiscopi in Germania, rigorem illum juris Pontificij am-
plius admittant. uti exemplo Archiepiscopi Coloniensis, Episcopi Ar-
gentoratensis & aliorum, qui consecrati non fuerunt, nec consecra-
tionem expolitica quadã consideratione, recipere voluerunt, hoc pro-
bat Laurent. Ohm de jure Episcop. conclus. 14. lit. E. Just. Sinold. Schük.
de vicar. Imp. horum §. potest conclus. 4. vers. etsi Pontificij hoc non admit-
tant & c. notatu enim digna vox est Rudolph. I. Multos Germanorum
Rezes Italia consumpsit; non ibo Romam. Rex sum, Imperator sum, nec
minus pro utilitate Reip. facturum me confido, quam si Rome coronatus
essem Victor. de caus. exempt. imp. conclus. 32. unde nec impietatem quan-
dare

jam redolere existimo, si Episcopus veterem illam cantilenam, *Quia me vestigia terrent*, hoc in casu cum Casare suo canat, Deniq; cum vigore pacificationis religionis, publico Comitiorum Imperij Receptu Augustæ Anno 1555. sancitæ, omnis prætensa Ecclesiastica potestas & Jurisdictio Papæ, in ordines Protestantes, cum omnibus consequentis plenè suspensa dicatur, *d. Recept. Imper. de An. 1555. §. Damit auch obberühre* &c. non video, qua ratione adducuntur & attenduntur amplius, præsertim hoc in casu, jura illa canonica, & prædicta concordata Friderici III. cum Nicolao V. sopita jam & sublata semel per pragmaticam illam sanctionem de pace Religionis, nisi *§. vnd nach dem bey Vergleichung* &c. d. pacificat: Religi. adhuc nostræ sententiæ obstare, quis dicat, de quo tamen in ipso discursu, si nobis opponetur, edictam quid sentio.

18. Verum quid de pontifice Romano statuendum? Hic primatum & præminentiam potestatis super universas Ecclesias ab ipso Domino salvatore nostro obtinuisse dicitur *in c. sacrosancta distinctio. 22.* non puri hominis sed veri Dei vicem gerit in hisce terris *c. quanto persona de transl. Episcop.* à pio Principe Constantino Deus appellatus *c. satis evidenter distinct. 96.* à seculari potestate nec ligari, nec solvi potest *d. c. satis evidenter distinct. 96.* utrumq; gladium habet, & omnes judicat à nemine autem judicatur *c. unam sanctam, Extravag. comm. de major & obedient.* huic omnes humanæ creaturæ de necessitate salutis suæ subesse debent *d. c. unam sanctam in fin.* præter hunc inter homines superior non cognoscitur *c. per venerabilem 13. in pr. serè. Qui filij sunt legitimi* ab hujus autoritate omnis, aut Italiae, aut alterius alicujus regni felicitas dependet *Anton. Possevin. in caution. de libr. Machiavell.* hujusq; potestas major est quam omnium Regum ac Principum *Barthol. Facius de vita felicitat. part. 1. sub. rubr. Sacerdos,* imo Papa Imperatore major est, ac supra ejus cervicem *Bald. in proem. ff. n. 9. & in l. fin. C. de LL.* ob supremam ejus & præ excellentem potestatem Dominus totius mundi appellatur. *Peregrin de jure Fisc. tit. de in qui jur. fiscal habent. n. 2.* & si quæ sunt alia, quibus potestatem & autoritatem Pontificis, depingere conantur Pontificij. An verò de jure hæc ipsi competant, & imprimis etiam Regalium capax ille sit, non adeo est expeditum; sane arrogare sibi Pontificem omnia Regalia, etiam merè reservata, eaq; quotidie exercere, ipsa experientia abunde satis testatur: Sic

Pius V. Pontifex Cosmum Ducem Florentiæ coronâ & Magni Ducis
Hetruriæ titulo donavit *Pacian. de Probat. lib. 2. c. 35. n. 69. Bodin. lib. 2.
de Repub. c. 9.* sic Academias in hunc usq; diem erigunt, ut probavi *supra
disp. 1. th. 53.* famæ restituunt: *c. cum re 23. de sentent. & re judicat.* libe-
ros naturales, non modo ad actus spirituales, ut sc. in Episcopos pro-
moveri possint, verum etiam ad actus seculares, legitimant *c. per vene-
rabilem 13. Extr. Qui filij sunt legitimi* omnemq; Magistratum, cum
universis Regaliis Romæ B. Petri esse, contendunt, *uti constat ex Re-
script. Hadrian. Pontificis ad Imperat. Frideric. I. apud Goldast. consil. Im-
per. tom. 3. pag. 337.* quo jure autem? non ob superioritatem, uti Pon-
tificij somniant, rectissime enim denegant Præsuli illi Romano supre-
mam illam potestatem, & è contra Imperatoꝝ eum subjeiciunt, nostrate
ut & Saniores Pontificij Dd. cui etiam subjectus esse debet, si mo-
do homo sit & animam habeat, *Rom. c. 13. vers. 1.* Deinde nec ob univer-
salem Episcopatum, cum hic à fidelibus abesse debeat, ut fideliter ad-
monet Pelagius II. Pontifex *in c. nullus distinct. 99.* & inter servos Chri-
sti computandus non sit qui primatum in terris desideravit, aut de eo
saltem tractavit *c. multi sacerdotes vers. quicumq; distinct. 40.* An ergo ex
donatione Constantini Magni, qua Romam urbem & omnes Italiæ
sive occidentales provinciæ, una cum diademate aureo, indumentis
Imperatoris, imperiali sceptro, & omni regia dignitate ac potestate
Sylvestro Papæ concessisse fertur *c. Constantinus distinct. 96?* Nec hoc
speciem veri habere videtur, primo namq; sub iudice adhuc lis est, an
etiam donatio illa unquam facta sit. & negant hoc communiter Dd.
etiam ipsi Pontificij, non tantum ob summum tantâ de re silentium
Eusebij, qui integros quatuor libros de vita Constantini conscripsit, &
aliorum istius temporis scriptorum, verum etiam ob contrariam tem-
porum illorum experientiam; constans enim Historicorum evincit
assertio, urbis Romæ & totius Italiæ Imperium penes Constantini suc-
cessores, cõtinuâ serie usq; ad Gothicas & Vandalicas irruptiones & de-
vastationes permanisse, nunquam vero penes Pontifices fuisse, & Ju-
stinianum tandem, ejectis Barbaris, illud ipsum sibi denuo vindicasse
Procop. lib. 3. quod intruere quoq; voluit Fridericus Barbarossa, quan-
do Hadriano Pontifici, omnem Magistratum cum universis Regaliis
in urbe Roma, B. Petro & sibi competere asserenti, in hunc modum re-
spondet: *Hæc res fateor magna est & gravis, graviorq; & maturiorè
egens*

egens consilio, nam cum divina ordinatione ego Romanus Imperator & d*e*
car, & sim, speciem tantū dominantis effingo, & inane utiq; porto nomē ac
sine re, si urbis Romæ de manu nostra potestas fuerit excussa, apud Goldast.
rom. 3. constit. Imper. pag. mibi 338. in pr. statim. Accedit quod nec cano-
nes hac in parte sibi met ipsi consentent, nam c. futuram Ecclesiam 12.
question. 1. qui tamen suspectus admodū est, propter authorē, qui Mel-
chiodes perhibetur & ante Sylvestrum vixit v. gloss. ibi: longe aliter
meminit hujus donationis, & dicit Imp. Constantinum immensa do-
naria Ecclesiæ contulisse, fabricam templi primæ sedis B. Patri insti-
tuisse, eiq; & successoribus suis sedem Imperialem concessisse; Unde
facete non tantum, verum etiam rectissime Legatum quendam Reip.
Venetæ, Pontifici de jure & titulo, quo Veneti maris Adriatici pos-
sessionem sibi vendicarent quærenti, respondisse fertur: Ostendat mi-
hi Sanct. vestra instrumentum donationis Constantini Magni, & à ter-
go Venetis factam donationem maris Adriatici inveniet. *Henry. Bru-
ning. de var. univers. speciebus conclus. 6. lit. B* Deinde si concedamus,
factam aliquando fuisse donationem hanc, tamen illam nullatenus
valere, & à quovis Imperatore etiam revocari debere asserunt Dd. et-
iam si juramento sit confirmata c. intellecto 33. Extr. de jurejurand. alic-
natio enim illa in præjudicium Imperij facta esset, & contra honorem
ipsius Imperatoris d. c. intellect. 33. *Schneidw. ad proœm. Inst. Imper. n. 8.*
Bronch. 2. miscell. controvers. 8. & 4. Ercasius Q. 87. Verum quicquid sit,
ipse Pius II. Pontifex, antea Æneas Sylvius dictus, in dialogo illo quem
ante Pontificatum suum cum Cardinalis adhuc fuit in Germania edi-
dit, scripta hæc omnia de Constantini donatione ut subdititia & adul-
terina refellit, invehiturq; contra miseris (ut verba ejus habent) Legi-
stas qui tantum sudant disputando, an illud valuerit, quod nullo un-
quam tempore fuit. *Hieron. Balb. in lib. de coronat. ad Carol. V. sub. rubr.*
de Christian. Imp. pag. 49. Restat itaq; ut eo jure Pontificē habere Rega-
lia dicamus, quo Alexander ille VI. Hispaniorum Regibus novum
orbem concessit, uti videre est ex Bulla Pontificis, quæ extat apud
Hieron. Benzoni. in histor. nov. orb. lib. 4. c. 3. his verbis: *Motu proprio & de
nostra mera liberalitate, ac de Apostolica potestate plenitudine omnes in-
sulas & terras firmas, inventas & inveniendas, detectas & detegendas ver-
sus occidentem & meridiem, autoritate omnipotentis Dei nobis in B.
Petro concessa, cum omnibus pertinentiis, vobis hereditibusq; & successoribus
vestris*

vestris donamus, concedimus & assignamus &c. egregie sane factum, & quasi Petrus contra Dei, naturæ & gentium jura, potestatem quandam in Indos sibi arrogare, aut eam alteri concedere potuisset.

19. Nullo itaq; jure, nisi dolo vi ac viribus, in Majestatum jura involavit vultur ille Romanus, ait *Horstled. von Ursachē des Deutschen Kriegs. lib. 1. c. 47. vers. vnd was darffs viel disputirens Joach. Cluten Syll. rer. quot. conclus. s. lit. d.* ut vere admodum dixerit, *Wolff. lectio. memorat. cent. 16. pag. 314.* Romana Ecclesia multos pretiosos lapides excussit ex corona Imperiali, multaq; imperialia jura usurpat & non frustra de Summa Pontificis injuria conquestus sit Carol. V. in literis ad Clement. Pontificem, de injuriis Roman. Pontificis in Imperatorem & Imperium illatis, quæ extant apud *Goldast. tom. 3. constit. Imper. al. pag. mibi 492.* ibi: Bellum intulisti prius, quam litera, quibus illud denuntias, essent reddita: & eo spectasti, quomodo non solum Italia tota me depelleres, verum etiam ab imperij dignitate deiceres &c. & ibi: antequam Rex (intellige Franciscum Regem Galliarum) caperetur, de pace quidem intercessum abs te fuit, sed hoc agebatur, ut sub specie sequestri & depositi Mediolanensem agrum occupares. Confer quoq; *Gravamina sacri Romani Imperij Principum ac Procerum. quæ adversus sedem Romanam in Comitibus Nurnbergenfibus proposuerunt uti extant apud Goldast. tom. 1. Constit. Imper. part. 2. pag. 36. & seqq.* Non hæc sunt (ait *Bulla Synodi Basiliens. de Eugenij Pontificis suspension. ab. offic. pastoral. propt. ejus lupin. tyrannid.*) quæ conniventibus oculis transire debeamus, sed severitate opus est, dum levia argumenta non profunt *Goldast. tom. 3. constit. Imper. pag. 455. & 456.* Hinc quoq; non semel Principes Christianos Pontificum conatibus & factis ejusmodi impiis acriter restitisse legimus; *Fridericus I. Imperator Adriano Pontifici in hunc modum rescribit: quicquid Papatus vester regalis habere dignoscitur, largitione Principum obtinet, & rectè ab his homagium exigimus, qui regalia nostra tenent; noster & vester Institutor ab homine Rege nihil accipiens, sed pro se & Petro censum persolvens, docuit nos: discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Norderm. de jure principat. conclus. 12. lit. A. Goldast. d. tom. 3. constit. Imper. pag. mibi 337.* sic Maximilianus II. Pontifici, cum is Cosmum Ducem Florentiæ coronâ & magni Ducis Ætruriæ titulo donasset, ut falcem in alienam messem mittenti, masculine se opposuit *Pacian. de probat. lib. 2. c. 35. n. 69. Thuan. lib. 46. histor. Bodin. lib. 1.*

lib. 1. de Republic. c. 9. n. 145. Et cum Bonifacius VIII. ad Philippum Regem Galliarum in hunc modum scripserat: Scire te volumus quod in spiritualibus & temporalibus nobis subes, beneficiorum, & praebendarum ad te collatio nulla spectat, & si aliquorum vacantium habeas fructus, eorum successoribus reserves, & si quae contulisti, collationes tales irritas decernimus, & quantum de facto processerunt revocamus: rectissime illi Rex Galliarum Philippus respondisse fertur hisce verbis: Philippus Dei gratia Francorum Rex Bonifacio se gerenti pro summo Pontifice salutem modicam sive nullam, sciat tua maxima fatuitas in temporalibus nos alicui non subesse, Ecclesiarum & praebendarum collationem ad nos jure Regio pertinere, & fructus eorum, vacatione durante nostros facere, collationes à nobis hæcenus factas, & imposterum faciendas fore validas, & illarum vigore possessores contra omnes viriliter nos tueri, secus credentes fatuos & dementes reputamus, v. Goldast. tom. 3. constit. Imper. pag. 407. Bodin. lib. 1. de Republic. c. 9. n. 139.

20. Præscriptionem vero si prætendant Pontifices, & dicant, se Regalia & jura Majestatis habere, ex immemoriali temporis possessione, remitto illos tantum ad canones eorum, & quidem ad c. fin. Exh. de Præscript. ubi dicitur: quoniam omne quod non est ex fide, peccatum est, Synodali judicio desinimus. ut nulla valeat absq; bona fide præscriptio tam canonica quam civilis, cum generaliter sit omni constitutioni atq; consuetudini derogandum, quæ absq; mortali peccato non potest observari unde oportet, ut qui præscribit, in nullatemporis parte, rei habeat conscientiam alienam, quod jus enim ipsi aliis dixerunt, & in alterius personis æquum esse crediderunt, cur aspernentur idem sibi dici, aut in illorum personis valere non patiantur? arg. l. 1. & t. ff. quod quisq; jur. in alium stat. &c. Ethinc dico tandem, quod omnis hæc Pontificum auctoritas & potestas in sola hominum opinione, qua mundus hodie regitur, consistat, ac concludo verbis Warnem de Erenb. lib. de regn. sub fid. a onerib. subdit. c. 2. n. 45. & seqq. Maneat immota doctrina antiquissima, Pontificem ab Imperatore posse judicari, puniri, deponi, si non recte fungatur suo officio, licet contradicat Bellarm. lib. 2. i. tom. 3. gener. controvers. c. 26. maneat & hoc, Pontifici nihil juris in Reges & Principes competere, maneat & hoc Pontificem leges condere non debere Luth. in captiv. Babilon. cap. de Baptism. maneat etiam hoc, excommunicatione regna indistincte adimi non posse, adferant Pontifices mandata Domini, isq; exhibita

fitis exerceant, quam sibi gladio & penna vendicant potestatem & plenitudinem potestatis &c. confer hac de re Norderman. de jure Principat. conclus. 18. Laur. Ohm de jure Episcop. conclus. 7. Cluten. Syll. rer. quotidian. conclus. 7. & 8. Nec ad rem facit, quod utamur & hodie adhuc in Imperio nostro jure Pontificio, & quod in scholis non modo illud ipsum publicè doceatur verum etiam multis in casibus in foro nostro obtineat; nam exinde non statim dicendum, nos Pontificis jugum agnoscere, vel illius subditos esse, cum utamur canonibus iis & jure Pontificio 1. liberè, non coactè ut subditi Pontificis 2. ut jure nostro, & quod nostrum jam proprium factum est propter approbationem & consensum, sic enim & Romani primum ll. 12. tab. ex Græcia petitis, nisi sunt, sic Poloni in decisionibus causarum jure utuntur Saxonico, sic nostra hæc Civitas Rostochium, ut & multæ aliæ civitates Vandaliæ jure utuntur Lubecensi, eum tamen nec Græcis superioritas in Romanos, nec Saxonib. in Polonos, nec Lubecæ in nostram hanc & reliquas Vandalicis civitates unquam competierit v. pl. Johan. Dauth. 17. de testament. n. 8. pag. 11. & seqq.

21. Inter Electores seculares alij sunt, qui præ reliquis præcipuum aliquid habere, & singulari quodam privilegio decorati videntur; Sic Comes Palatinus Elector, præcipuum hoc habet, quod sit Judex Imperatoris, coram quo Imperatoria Majestas in judicio stare & respondere promittitur. *aur. bull. Carol. IV. tit. 5. von Rechten des Pfalz Grafen vnd Herzogen zu Sachsen/ibi: Vnd wiewol ein Käyser oder Römischer König von Sachsen wegen/darumb er angemuch wird/von alter Gewonheit/vor einen Pfalzgrafen bey Rhein/des heilige Reichs Erkruchses vnd Churfurst antworten soll; jedoch soll der Pfalzgrafe dasselbe sonst nirgends haben noch suchen/dann an einen Käyserlichen Hoff/oder wo der Käyser oder Römischer König gegenwertig ist.* Non quasi Imperator noster Vasallus esset Electoris Palatini, vel eo inferior, sed quia ita sancitum videmus, & Cæsar deposita quadammodo Majestate, sponte sua à Comite Palatino judicari vult, nam sic jure Civili receptum est, eoq; jure utimur ut si quis major vel æqualis subiciat se jurisdictioni alterius, possit ei & adversus eum jus dici *l. est receptum 14. ff. de jurisdic. & ibid. Dd. confer. Gothofr. in not. ad rubr. C. ne quis in sua caus. judicet.* ubi dicit, quod etiam Regibus Galliæ à Parliamentis jus dicatur, & nonnunquam causa cadant. Deinde idem Comès

mes Palatinus & Dux Saxoniae Electores, praecipuum & hoc habent
quod vacante Imperio, vicarij constituti sint, & inde totum Imperium
administrent, hic quidem, illis in locis ubi jus Saxonicum servatur, ut
habet *aur. bull. tit. 5. ibi*: auch in denselben vorwesens Rechten wollen
wir den Erleuchten Herzogen von Sachsen/des H. Reichs Erzmars-
schalk gleicher Weise zugebrauchen haben an allen Städten da
Sächsische Recht sind / mit aller Sach und Weiß / als ob geschrieben
ist. Ille vero in partibus Rheni, Sveviae & in jure Franconico [hoc est,
iis in locis ubi jus Franconicum in usu est-uti notat *Buxtorff. dissertat.
ad aur. bull. conclus. 57. lit. c.*] *d. aur. bull. tit. 5. ibi*: wie oft das H. Reich
als obfcher beleidiget wird / soll der Erleucht Pfaltzgrafe bey Rhein
des H. Reichs Erztzucses / an statt eines Römischen Königs / in Lan-
den am Rhein in Schwaben und Francken von des Churfürsten-
thums vund Pfaltzgraffschafft Freyheit wegen ein Vormeser vund
Pfleger des Reiches seyn / c.

22. Et licet certarum provinciarum in *d. c. 5. aur. bull.* tantum fiat
mentio, tamen vicariatus, hic ad omnes Imperij Romani provincias
fese extendit, totius enim Imperij curam, vacante Imperio, Electori-
bus hinc duobus incumbere, asserunt *Thom. Mich. de SS. Cas. Majest.
stat. G. c. Jurisd. concl. 29. lit. A. & Richard. Dieter. de sum. sum. Imper. potest.
concl. 21.* Et si paulo altius rem consideramus, dicendum hoc procul o-
mni dubio erit, & verissimum esse videbimus non provincias tantum
& partes Imperij in *d. c. 5. aur. bull.* expressas, sed totum Imperium teutoni-
cum ipsis assignatum esse, primo namq; non verisimile videtur, vo-
luisse Imperatorem Carol. IV. non toti Imperio, sed aliquot saltem Im-
perij provinciis de Vicariis providere, quasi illae praeter ceteris hoc me-
ruerint *Buxtorff. ad aur. bull. conclus. 58.* Deinde cum vicarij hoc in casu
representent Imperatorem, & hujus potestas non certis illis provinciis
tantum adstricta sit, sed extendat sese per univrsum Imperium sequi-
quitur quoq; potestatem Vicariorum non certis tantum locis adscri-
ptam, sed generalem esse debere, absurdum quippe videtur, esse quem
sub Imperio, vel Imperatore, nec tamé sub hujus Vicario, uti ait *Quirin.
Cubach. lib. 2. Jurispr. publ. c. 30. n. 7. Rumelin. part. 1. dissert. 4. ad aur.
bull. conclus. 14.* tandem communis est haec Doctorum conclusio, qui
ajunt, non modo mentem hanc esse, *d. c. 5. aur. bull.* verum usu quoq;
& observantia ita obtinere, v. *Buxtorff. ad aur. bull. conclus. 58. Rumelin.
d. disserta.*

d. dissert. 4. conclus. 14. Freher. de orig. palatin. lib. 1. c. 15. Richard. Dietep.
de sum. sum. Imp. potest. d. conclus. 21. Arum discours. 3. ad aur. bull. th. 28. d.
Freher. in not. ad Petr. de Andlo lib. 2. c. 10. pag. 191. Rationem autem, qua
re aurea bulla Caroli IV. duplicis istius juris mentionem facere & re-
spectu illius, limites Vicariorum quodammodo describere voluit,
hanc, ni fallor, adferunt Dd. quod scilicet tunc temporis, totum no-
strum Imperium duplici hoc jure tantum utebatur, Franconico scili-
cet & Saxonico, quorum hoc tractum Saxonicum ad mare Balthi-
cum & Sarmatiam, illud tractum Rheni Franconiam & Sveviam, sub
eoq; nomine etiam Bavariam Austriamq; complectebatur Arum di-
scurs. 3. ad aur. bull. th. 28. Buxtorff. dissert. ad aur. bull. conclus. 57. lit. C.
qui allegat Spec. Svev. lib. 2. c. 43 ibiq; dici asserit: Absente Imperatore Pa-
latinum potestatem habere permittendi bannum, bis für Wech ein Wech
vnd bis an die See vnd in Flandern. Ex hisce vero concludit Arum di-
scurs. 3. ad aur. bull. th. 28. etiam tunc temporis in Marchia Brandenbur-
gensis, Ducatibus Braunsvicensis, Luneburgensis, Megapolensis, Pomera-
niae ac adjacentibus jus Saxonicum usu frequentatum fuisse, quod ego
tamen in dubio hac vice relinquo.

23 Amplissima deniq; est horum Vicariorum potestas, nam juris-
dictione ordinaria muniti, pleno jure exercere judicia d. c. 5. aur. bull. ibi:
mit dem Gewalt/ Gerichte aufzurichten vnd zu üben/ Buxtorff. d. dissert.
ad aur. bull. conc. 59. & 60. ad beneficia Ecclesiastica praesentare d. c. 5. aur.
bull. ibi: Gottes Gab zu verleihen Buxtorff. d. dissert. conclus. 65. redi-
tus & proventus Imperij recolligere d. c. 5. ibi: die Renth vnd Nutz ein-
zusammen de feudis investire, juramentaq; fidelitatis vice & nomine
S. Imperij recipere d. c. 5. ibi: Von denen die Lehn empfahen/ die Treu
vnd Eyde der Gelübniß an Gott vnd Namen des H. Reiches einne-
men/ die man doch hernach einem Römischen König/ der denn erwählt
wird/ zu seiner Zeit alle erneuern/ vnd Endschweren soll. Et tandem
omnia interregni tempore regulariter peragere possunt, quae ipse Im-
perator, ita ut etiam ad Reservata Imperatoris manus aliquando ad-
moveant, uti experientia edoctus hoc affirmat Justus Sinoldus Schütz/
de vic. ar. Imper. Conclus. 12. lit. B. ait enim: Administratorem Palatin.
Doctorem quempiam nobilitate equestri donasse & inducias mora-
torias civi cuidam Francofurtensi indulxisse, quae maxime de Reserva-
tis sunt ipsius Principis confer quoq; hac de quaestione Buxtorff. ad
aur. bull.

aur. bull. conclus. 72. Rumelin. d. dissert. 4. ad aur. bull. th. 22. & alios ab hisce allegatos Specialiter tamen nonnulla prohibita inveniuntur, quæ facere non possunt, ut sunt feuda Principum, quæ vulgariter Fahnenlehn appelluntur, exinde quod Vasalli cum vexillis de iis investiebantur Ordnung des Regiments zu Wormbs Anno 1521. auffgerichtet. §. Vnd behalten vns bevor die Belehung der Lehen vnd Regalien derjenigen/die sie vnter den Fahnen öffentlich mit solenniteren pflegen zu empfangen/ &c. quod tamen ante perpaucos annos in desuetudinem abiisse testatur *Andr. Knich. de Sax: non provoc. jure verb. Ducum c. 4. n. 55.* horum enim investitura & collatio soli Imperatori vel Regi Romano specialiter reservatur *d. tit. 5. aur. bull. ibi: aufgenommen der Fürsten Fahnenlehen/denn derselben Lehen Vergleichniß behalten wir einen Kaysler vnd Römischen König.* Alienare quoq; quod Imperij est non possunt, neq; alienationi consentire *d. c. 5. aur. bull. ibi: vnd haraus Kayserslicher Güte zuverbiehen / alle Vereusserung vnd Verpfandung der Güter so zum Reich gehören / Zeit seiner Verwesung.* Et licet vulgaris hæc lectio *d. c. 5. Vicariis tantum concedere videatur potestatem prohibendi, ne ab aliis bona Imperij alienentur, latinus tamen textus ut & german. [sicut ex Archivo Electoris Palatini exhibetur à Goldasto] expresse quoq; alienandi facultatem ipsis adimit, & recte, cum & ipse Imperator de rebus Imperij non alienandis nec oppignorandis juramentum præstet, uti videre est ex capitulatione Caroli V. apud Schleid. lib. 1. in fin. fere.*

24. Insignis vero totius gloriosissimi Collegij Septemvirorum in Imperio nostro est autoritas, non solum quod eligendi Cæsaris Romani potestatem habeat *aur. bull. tit. 2. eundemq; etiam ex formula præscripta, quam capitulationem vocamus, Imperio universo obliget, verum etiam respectu Comitiorum & aliorum conventuum particularium; Nam licet soli Imperatori de jure competat, ut convocet status Imperij & Comiticia indicat, tamen hoc facere debet, accedente demum Electorum suffragio uti patet ex capitulatione Ferdinandi II. §. 10. ibi: Auch in zugelassenen Fällen/die Steuer/ Auflage vnd Reichstage ohne wissen vnd willen der sechs Churfürsten nicht ansehen / noch außschreiben/ unde Maximilianus II. in Recess. Imper. spirensi de An. 1570. §. Als haben wir nicht: ait: se consentientibus Electoribus status Imperij ibidem convocasse, his verbis. Eine gemeine Reichsversammlung*

nach vorgehabtem Rath vnd Gutachten / vnser vnd des h. Reiches
Churfürsten / 26. Deinde Collegio huic Electorum singulariter quoq;
concessum esse novimus, ut absq; specialis veniæ impetratione conve-
nire & Conventus particulares pro salute & incolumitate Reipubl. in
Germania celebrare possint, *aur. bull. tit. 12. Capitulat. Carol. V. apud
Schleid. lib. 1. & Ferdinand. II. sub. §. 4. ibi:* Wir lassen auch zu / daß die
gedachte sechs Churfürsten / zu Zeiten nach Vermöge der gülden
Bull / vnd Gelegenheit des h. Reichs zu ihrer Nothdurfft / auch so
sie beschwerligs Obligen haben / zusammen kommen mögen / dasselbe
zu bedeuten vnd zu berathschlagen *ic. confer. Heig. 1. quest. 4. n. 44 & 45.*
Quamvis nec reliquis statibus Imperij, conventus hocce adeo simpli-
eiter interdictos existimem, per ea quæ serenissimus Elector Saxoniz
rescribit Imperatori Ferdin. II. in der Resolution welche auff der Kö-
niglichen Käyserl. Mayr Abgesandten beschickenes mündliches Für-
vnd Anbringen / hochgemeldter Churfürst zu Sachsen / zu Torgaw /
den 20. May. Anno 1631 in Schrifft gegeben. Imo conventus civi-
tatum Hanseaticarum privilegio & præscriptione niti, asserit *Bertram
de Comit. Imper. Rom. German. concl. 11. in fin.* Quæ autem alias Principi-
pes hi Electores privilegia & prærogativas, præ aliis Imperij Principi-
bus habent collegit ex parte *Carpzov. dissert. de Regalib. conclus. 11.*

25. Quarto loco accedo Principes, Duces, Comites, imo & Bar-
rones, non quod dignitate hi invicem non sint distincti, sed quod u-
num eundemq; senatum in comitiis constituant *Paurm. de jurid. lib. 2.
c. 2. n. 122.* & Baronum ac Comitum potentia & authoritas, in Imperio
plus ponderis habeat, quam alibi forsam Principum ac Ducum *uti ex
Franc. sc. Carol. pro German. p. 2. in. refert Carpz. de Regalib. conclus. 122.*
hisq; Regalia, non tamen proprio jure, quod regulariter solius est Impe-
ratoris, competere assero, habent enim ac possident amplissima illa ju-
ra territorialia die *Landesfürstliche* oder *Landeshohe Obrigkeit / vnd
Oberherrlichkeit /* de quibus *v. Knich. de sublim. jure territor. c. 1. n. 1040.
noviss. edit.* eaq; non amplius ad mandatum vel jussum Imperatoris,
sed proprio jure & Marte exercent & contemplatione ac intuitu con-
cessionis vel investituræ semel factæ, postmodum inconsulto quoque
Imperatore iis libere utuntur *Christoph. Ming. de Superiorit. territor.
conclus. 53.* Hodie namq; nomina hæc ducum, Comitum, Baronum,
dignitatum simul & patrimonij indices sunt *Just. Gebhard. de Sacr.
Rom.*

Rom. Imper. conclus. 71. Zach. Viſtor. de cauſ. exempt. Imp. Concluſ. 3. licet olim non Principatus ſed officij tantum & quidem iudiciarij, non patrimonij, ſed muneris, nec perpetuæ ſed temporariæ dignitatis fuerint, uti loquitur Juſtus Gebhard. d. diſc. de ſaur. Rom. Imper. conclus. 70. & Chriſtoph. Ming. de ſuperiorit. territor. in præm. conclus. 2. in fin. Unde jam illud natum eſſe exiſtimo, quod dicitur: Principem in ſuo territorio tantum facere poſſe, quantum Imperator in Imperio v. Dn. Cothman. 3. Reſponſ. 29. n. 278. & ſeq. Zach. Viſtor. d. diſc. de cauſ. exempt. Imper. Concluſ. 4. daß ein jeder Fürſt Kåyſer in ſeinem Lande ſey Danth. de Teſtam. n. 36. pag. mihi 34. in marg. ſalva tamen majeſtate & reſervatis Imperatoris, ohne Schmälerung der Kåyſerl. Hoheit vnd reſervaten Reſeſſ. Imper. Raribon. de An. 1576. §. Dadurch den nicht allein etc. ibi: ſondern wil auch das alles zu vnſer Kåyſerlichen beſondern Hoheit vnd reſervaten de facto durchgebracht vnd fortgeſetzt werden. Hinc etiam Principes Imperij & Comites nonnulli, ſo geſür ſtete Graſen/ & Prælati Abbatesq; qui poſt Principes Imperij in feſſionibus collocantur, Ming. de Superiorit. territor. conclus. 54. Gratia DEI Principatum ſuum acceptum referunt, ac in reſcriptis, edictis & epiſtolis ſuis utuntur titulo iſto: Wir von Gottes Gnaden/ Carpz. ad capitul. caſar. c. 1. n. 23. in fin. quo tamen in Gallia, abſq; crimine læſæ Majeſtatis, Rege inferior, uti hodie non poteſt Dn. Reinkingk de Regim. ſecul. & Eccleſ. lib. 1. claſſ. 5. c. 6. Speid. in not. ad Rummelin diſſert. in auy. bulh. diſſert. 1. th. 4. lit. A. verſ. hunc autem titulum. Hiſce deniq; ad alios Principes de negotiis ad Principatum ſuum, non ad totum Imperium ſpectantibus, legatos æque mittere poſſunt, quã quuſpiam aliorum Regum de regni ſui reb; quod quoq; in aliis Imperiis ſine perduellionis crimine fieri non poſſe, aſſerit Rich. Dieter. de ſum. ſum. Imper. poteſt. th. 82.

26. Quod itaq; de Lydorum Rege Craſo Juſtinus ait: Eum ſi non regiam, regia tamen dignitati proximam egiſſe vitam noſtris hic Principibus Germaniæ quam rectiſſime accommodari poſſe exiſtimo, qui dignitate nulli cedunt nationi. & qui omnibus aliis Principibus, ſub exteris Imperijs & Regnis viventibus longe ſunt præferendi Richard. Dieter. de ſum. ſum. Imper. poteſt. conclus. 8. quo etiam reſpicieſ Carol. V. dicere ſolitus fuit: ſe in aliis ſuis regnis & ditionibus mancipijs & ſervis, in Germania vero liberis & Regibus imperare, & Maximilianus I. ſe Regem Regum dixit, cum alii, ſervorum & aſinorum

Reges esse malint *Arum discurs. 3. ad aut. bñi conclus. 41. Richard. Dieter. d. th. 81.* facit quoq; illud Guilielm. Brusij *in consil. de bell. advers. Turcam feliciter gerend.* se ut in Italia palatia & antiquitatum monumenta, in Gallia milites, in Hispania Præsules, in Anglia agricolas, in Polonia Nobiles, ita in Germania Principes omni laude & admiratione dignos invenisse *Carpz. de Regalib. conclus. 112.* Et sane nullibi terrarum illustriores inveniuntur profapia, quam in Germania *Æneas Sylv. in descript. German. c. 30.* adeo ut & multis retro annis, ambitiosè quidam Germanorum nomen affectarint, *Joach. Cluten. Sylh. rer. quotid. conclus. 26. lit. A. in pr.* Treveros circa affectionem Germanicæ originis ultro ambitiosos fuisse, & tanquam per hanc gloriam sanguinis, à similitudine & inertia Gallorum seperari voluisse, *ex Cornel. Tacit. de moribus German.* Italos ex Germanorum eluvionibus promanasse, *ex Anton. Sabelh. Encad. 10. lib. 3.* & Hispanorum nobilissimos à Germanis originem suam repetere *ex Jacob. Thuan. 1. hist. 3.* notat *Joach. Cluten d. conclus. 26. lit. A. Andr. Knich. de Saxon. non provoc. jure verb. Ducum c. 2. n. 56. & seqq.*

27. Horum autem Principum Germaniæ non ita definitum esse numerum scribit *Thuan. lib. 2. histor.* quod ut suo modo ipsi largior ita & hoc mihi concedat necesse est, esse tantum, certas familias, quarum hodie secundum *Paurmest. de jurisdict. lib. 2. c. 1.* octodecim potissimum enumerantur. *vide quoq; Anton. Coler. de jure Imper. Germanic. section. 60.* inter quas tamen de sessionum ordine & prerogativâ variæ semper agitatae sunt concertationes, adeo ut singulis ferè comitiis ac conventibus, novarum litium clamoribus atria & subsellia personare dixerit. *Bertram. de Comitibus Imp. Roman. German. conclus. 67. in pr.* Ex quo capite autem sessionum ille ordo sit petendus, non inter omnes constat; Alij familiæ antiquitati primas concedunt, *arg. l. 1. C. de Consulib. & per notata Bartoli ibi.* verum rectissime hisce respondet *Andr. Knich.* si de vetustiori familiæ vel domus alicujus ortu, disquisitio instituitur, nulla major controversiæ ansa oriri poterit, usq; adeo enim Principes aucupantur antiquioris originis famam, ut svasu aliorum existiment, omnes Principes Germanorum aut Romanos esse aut Trojanos *de Saxon. non provocand. jure verb. Ducum c. 2. n. 44.* Alii ex potentia Principum & territorij ac Ducatus amplitudine rem dirimere, ac decidere conantur; verum & hi novisse debent, quod potentia divitiarum non

non faciat aliquem sublimiorem, ut nec paupertatis humilitas inferiore *c. legimus 24. vers. potentiā distinct. 94.* & quod latior finium vel territorij amplitudo minimè efficiat principatum digniorem, ut alium præcedat constituendo illustriorem, uti loquitur *Andr. Knich. d. c. 2. n. 68.* negant enim Dd. nostri, bonam hanc esse consequentiam: Est potentius E. dignius *Menoch. Conf. 36. n. 51. Arum. discurs. 4. ad aur. bull. th. 1. pag. mihi 194.* Alij aliter sentiunt, ego sane decisionem sumendam esse existimo ex usu & longissima observantia, seu actibus possessoriis vel quasi cum *Andr. Knich. de Saxon. non provoc. jur. verb. Ducum c. 2. n. 105. Anton. Coler de jure Imper. German. section. 67. Bernh. Bertram de Comit. Imper. Roman. German. membr. 5. conclus. 67. vers. at ex quo capite. Rumelin ad aur. bull. part. 3. dissert. 1. th. 12. Bernh. Zievitz de princip. inter ipsos dignit. prærogat. in fin. ferè* in discernendis enim honoribus, eorumve prærogativa, in tantum statum observantiæ & consuetudini, ut licet aliter de jure censeatur, nihilominus tamen illa obtineat, quam usus longævus firmavit *arg. c. statuimus 15. de majorit. & obediens.* Accedit quod pro possessore in dubio præsumatur, & in suo loco remaneat possessor, si modo Actor contrarium non potuerit probare *f. restituenda 4. vers. commodum. Inst. de Interdict.*

28. Quid igitur, si neuter litigantium, quasi possessionis commodo præ altero gaudeat: quid si uterq; sese fundet in possessione vel quasi nec alter alteri cedere sit paratus? verissimum enim esse potest, quod *Andr. Knich. d. c. 2. in fin. n. 122.* ait: Principes Germaniæ in comitiis fundare sese concertantes in nuda sessuræ possessione vel quasi, allegando actus hinc inde exercitos; Et ad Imperatorem hoc in casu recurrendum, ejusq; decisioni standum esse, putat *Bertram d. dissert. de Comit. conclus. 67. in medio ferè* sic de prærogativa inter Duces Florent. & Ferrar: ab Imperatore decisa legitur *Modest. Pistor. consil. 51. in pr.* sic status omnes, Imperatoris arbitrio, circa sessionum controversias, in Comitiis Augustanis An. 1530. acquiescisse ex Cælestino testatum facit *Bertram d. conclus. 67.* At quid tunc, si quis nec Imperatoris arbitrio hoc in casu subicere sese velit? ait enim *Bertram d. conclus. 69. ex Cælestino* quod petendo demum obtinuerit Imperator in comitiis Augustanis An. 1530. ut Georgius Saxonix Dux, Guilielmo Bavarix Duci, tunc temporis stando & sedendo primas concederet; Et responderi potest ex verbis *Andr. Knich. d. c. 2. n. 123. Pro rostru imperij pendet lris ejusq; direm-*
prio,

ptio, interea vero, ne salus Reipub. sistatur, quidam protestando jus suum
conservant quidam vero conveniunt ut alternatim sessura potiantur, qui
vero nec protestatione, nec alternis sedendi juribus contenti sunt, in abstemi-
orum castra concedunt. Et hanc causam esse existimo, quod nunquam
idem ordo servatus fuerit in subscribendis Recessibus Imperij, sed in
singulis respectu ordinis, diversa ferè reperiatur Principū subscriptio.

29. Tandem ad Civitates pervenio, quarum alia dicuntur liberae
feu Imperiales, alia vero municipales; liberarum autem, de quibus primo
loco merito erit agendum, appello; quae nullum inferiorem Principem,
vel alium Imperij statum superiorem agnoscunt, sed soli Imperatori
ac Imperio immediate subsunt; Earumque vicissim dicuntur, vel liberae
Civitates Imperiales *frey Reichs Stadt* / vel civitates Imperiales tan-
tum, *Reichs Städte* / & utraque; hodie, licet varij sint *DD.* in illarum di-
scrimine constituendo, uti videre est ex *Besold. dissert. de jure & Im-
per. Imperial. civit. th. 4. 5. & 6.* pari jure censentur, omnesque immedia-
te Caesari & Imperio subditae sunt unde & per copulam, hoc modo
frey vnd Reichs Städte / in Recessibus Imperij utraque; conjunguntur,
*Recess. Imper. Spirens. de An. 1529. in fin. ibi: von der Frey- vnd Reichs-
Stadt wegen etc. Recess. Imper. Spirens. de An. 1544. §. Vnd wir Chur-
fürsten etc. ibi: vnd des heiligen Römischen Reichs Frey- vnd Reichs-
Städte. Recess. Imper. August. de An. 1548. §. Vnd wir Churfürsten &
passim in reliquis confer. Wehner in observat. practic. verbo frey Reichs-
Städte Paumest. de jurisd. lib. 2. c. fin. n. 24. Besold. d. dissert. de jure &
Imper. Imperial. civitat. th. 6. in fin. & hisce quoque; Regalia competere,
intrepidè assero, cum Thom. Michael de SS. Caesar. stat. ac Cam. Jurisd.
Conclus. 44. lit. G. Besold. d. dissert. de jure & Imper. Imper. Civitat. th. 8.
in fin. Henr. Bruning. de var. univers. speciebus. conclus. 19. Bertram. de Co-
mit. Imper. conclus. 48. Dicuntur enim & sunt status Imperij, uti ex *DD.*
Recessibus Imper. satis superque; constat in suo districtu & territorio jura
Principis habent & vicem Principis obtinent *Gail. 2. Observat. 57. n. 7.
& de arrest. Imper. c. 9. n. 1.* adeo ut non aliter de iis, ac de ipso Principe
& Caesare sit judicandum *Warnem. de Erenb. lib. 2. de fœderib. c. 1. n. 37.
& tantum possint in suo populo, quantum Imperator in Imperio, uti
de Principibus & Ducibus supra dixi, Gail. d. Observat. 57. n. 7.* Unde et-
iam Petr. de Andlo, sacrum nostrum Imperium etiam super civitati-
bus fundatum esse scribit *lib. 1. de Imper. c. 6.**

30. Hinc

30. Hinc etiam secundum communem Dd. sententiam sublimia illa jura territorialia die hohe Landes Obrigkeit vñ Oberherzogkeit hi- scce competere civitatibus assero *Besold. de jure & Imper. Civit. concl. 8. & 9. Johan. Dauth in hypotypos. Section. 5. Bertram de Comit. conclus. 48. Rutz Kuland. de Comm. ff. part. 2. lib. 5. c. 4. n. 4. Joach. Cluten ffl. rer. quot. conclus. 27. lit. c. pag. mibi 87. Henr. Bruning. de var. universit. specieb. con- clus. 19. Rumelin part. 1. ad aur. bull. dissert. 1. th. 11.* Cum enim propria habeant territoria, & Imperatorem eo nomine immediate recogno- scant, sequitur quoq; eas jus habere territorio adnexum, quod aliud nihil est, nisi superioritas illa territorialis die Landes hohe Obrigkeit *Besold. de jure & Imper. civit. Imperial. conclus. 8.* Et hoc eo minus dubi- tationis habere poterit, si jura illa à Principum persona abstrahantur, ac in propria simpliciq; eorundem essentia considerentur, quod fieri videmus, si dico: habere Civitates jura territorialia, die hohe Landes Obrigkeit / non vero die hohe Landesfürstliche Obrigkeit / jura namq; Principum ac statuum Imperij habent, ratione rei sive territoriorum quæ possident, non ratione personæ, cum Principes ac Duces non sint, nec in suo territorio habeant, qui autem & Principes sunt & simul ter- ritorium habent, illi dicuntur habere die hohe Landesfürstliche Obrig- keit / tum ratione personæ Principis, tum etiam ratione territorij, & hoc est quod *Matth. Steph. de jurisd. lib. 2. part. 2. c. 1. n. 63.* ait: habent Civitates Imperiales jura quidem Principis, sed jura Principis realia, non etiam personalia, & ita decisum quoq; esse in causa Electoris Pa- latini contra Hirnheim ex *Adrian Gylman. decis. Camer. Imper. tom. 2. lib. 1. vot. 9. fol. 798. n. 2.* notat *Johan. Dauth in hypotypos. sect. 5. vers. eadem sententia.* hic verbis: Omnes tam veteres quam recentiores juris Interpretes non nisi unum, merum vel summum Imperium no- verunt tanquam GENUS, idq; dividunt in species suas, in persona Principis sey die hohe vnd Landesfürstliche Obrigkeit ein Ding. Sum- mum Imperium in Principibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus, genere & re unum, nomine & specie differens. Et licet Baro, Comes vel Civitas immediata, non possit habere die Landesfürstliche Gerichts- barkeit / tamen in suo genere eadem jura habet, quæ Princeps in suo, est autem summum illud Imperium in Principe Landesfürstlich / in Co- mite Gräfflich / in civitate Städtlich / haftenus *Dauth. d. l.*

31. Verum major est disceptatio de Civitatibus municipalibus, an
 & his quoque Regalia competant? Et cum illae non immediate Caesari,
 sed Principibus regulariter ac aliis Imperij statibus subjectae sint, ac pri-
 vatorum loco habeantur *l. eum qui 16. ff. de verbor. signific. l. nihil inter-*
est 15. ff. ad S. C. Macedon. dicendum sane esset quod non, nisi de multis
 praesertim inferioris nostrae Saxoniae, Civitatibus municipalibus con-
 trarium verius esse, usus nos doceret & experientia, unde etiam *Ruland*
de Commissar. & Commission. part. 2. lib. 5. c. 4. n. 47. ait: plurimae in Ger-
 mania civitates reperiuntur, quae licet Principibus subesse videantur,
 maxima tamen ab Imperatore concessa habent Regalia, cui & *Gail*
 consentire videtur, *2. observat. 130. n. 15.* Et recte, quis enim nescit, jus
 monetae de Regalibus & quidem majoribus esse, & tamen non Impe-
 riales modo & liberae Imperij civitates, verum etiam nonnullae muni-
 cipales, ut vocantur, passim hoc jure gaudent & auream quoque mone-
 tam cudunt, uti de Rostochio & aliis nonnullis constat. Pertinet huc,
 jus in eundi foedera, quod civitatibus quoque nostris & ante aliquot se-
 cula competuisse, ex variis foederibus, quale fuit Hanseaticum, item ci-
 vitatum Vandalicarum, &c. facile probari poterit. Non dicam jam de
 juribus fisci, & aliis Regaliis, de mero & mixto Imperio quo gaudent
 etiam civitates haec nostrae Saxonicae, hoc tantum addo: nihil ferè eo-
 rum, quae ad perfectum regimen pertinere dicuntur, civitatibus no-
 stris per unum, duo, tria, aut plura etiam secula defuisse, aut adhuc ho-
 die etiam deesse prout existimat *Johan Dantb. in discurs. de Rerump. in-*
ferior. Saxon. illustr. perfect. regim. & stat. pag. mibi 28. quando ibidem
 ita ait: *Constat primo, vallis atque montionibus propè inexpugnabilibus, ar-*
ma mentis instructissimis, praesidiis fortissimis, omnibusque ad perfectum
atque plenum jus defensionis spectantibus, eoque etiam pertinentis Regalis
[mit allen denen Herrlichkeiten / so zum Schutze gehören] Republicas
Saxonicas ita esse decoratas, ut multas etiam Imperij Civitates, atque sta-
tus longo post se intervallo relinquunt. Nullus prius apud illas in civem co-
optatur, aut etsi originarius sit, pro cive reputatur, nisi se & suis arma-
tum esse ostendat, & jurejurando militiae defensivae in casu necessitatis
devinciat, atque sacramenta etiam promittat, quod arma sua militaria
haut quaquam abalienare, sed meliorare potius velit.

32. Totus itaque mundus jam videt, aliam hodie Civitatum & to-
 tius penè politicae Germanicae rationem esse, quam olim & quidem
 sub

sub jure Romano fuerit, imo dicat necesse est, cum *Wagn. de Erenb.* lib. 2. de *fœderib. c. 1. n. 39.* multas civitates habere rem, sed non nomen, appellaverit itaq; pro lubitu, quod tenent, tam est tamen simile juri Principatus, ac ovum ovo. Ast non tantum Imperatorum beneficiis, verum etiam Principum suorum ope ac clementiâ civitates hæc, ad tantum honoris fastigium pervenisse, ex historiis plusquam notorium est, & ait *Wagn. de Erenb. d. n. 39.* ut Imperatores Principibus, sic Principes Civitatibus infinita tribuisse, partim ut muniticâ hac & prolixâ dignitatum concessione, civitates hæc sibi devotiores redderent, per ea quæ tradit *Tapia ad rubr. ff. de Constit. Princip. c. 4. in pr. Andr. Knich. de Sax. non provoc. jure verb. Ducum. c. 1. n. 1.* partim etiam, ut ex subditorum dignitate eo rectius judicari posset de Superiorum præminentia; quanto namq; quilibet præest majoribus & dignioribus, tanto quoq; & ipse habetur major & dignior, juxta *Novell. Justin. 15. in fin. præfat. Andr. Knich. de Saxon. non provocand. jur. verb. Ducum. c. 1. n. 27. & de subl. jur. territor. c. 1. n. 318. noviss. edit.* eoq; nobilior existimatur, quo nobilior habet subjectum *Capyz. decis. 27. n. 23. Afflict. ad tit. Quis dicatur Dux &c. n. 8. vers. & pro hoc facit Vasquius i. illustr. quest. in protem. n. 26. & n. 101.* accedit quod Principis honor & Majestas subditorum dignitate, non tantum augeatur, verum etiam status ejus potentior, magis honorabilis, magisq; timendus efficiatur, uti loquitur *Bald. in c. intellectu 33. n. 5. Extr. de jurejurand.* ut non frustra laudi sibi duxerit *Carol. V.* se in Germania Regibus, in aliis vero regnis alios servis ac mancipis imperare, uti jam supra etiam dictum est. Et hanc nostram assertionem eo minus dubitationis habere autumo, cû Regalia Dd. nostris quoq; attribuunt, qui status Imperij non sunt *Wesemb. consil. 60. n. 30. Vult. de feud. c. 5. n. 7. Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 4.* uti & constat hoc ex duplici der *Rathe des Churf. von Sachsen wieder Julij Pflugs Repliken in Sachen des Thumbs Naumburg betreffent / ibi: solcher Gestalt empfâhet mancher von Adel auch sehn vom Reich vnnnd wird mit Brieffen belehnet / oder mit ehtlichen Regalien begnadet / er ist aber darumb kein Reichsfürst / noch Standt / denn dazu gehôrt ein andere definition., Frid. Hortled. von Ursach des Deutschen Krieges Carol. V. wie die Schmalckaldische Bundsobriste lib. 5. c. 18. pag. 1183.*

33. Et hæcenus de Personis, quibus Regalia competunt, restat jam paucis addere, quibus modis illa & acquiruntur, & amittuntur.

De Imperatore autem & quomodo hic sibi Regalia acquirit, non est ut multis agam, cum illi, tanquam omnium dignitatum Principio ac fonti, proprio jure hæc competant, & ab eo omnes dignitates & privilegia fluant & ressuant, ac veluti à fonte in alios deriventur *per tex. in l. 1. in pr. ff. de L. Jul. ambit. l. 1. ff. de Constit. Princip. l. sacrilegij s. C. de divers. rescript. Tapia ad rubr. ff. de Constit. Princip. c. 4. n. 5. & seqq.* modos itaq; quibus & reliqui, quorum hæcenus mentionem feci, Regalia sibi acquirunt, paucissimis tantum percurram & extremis quod dicitur labris attingam. Sunt autem duo saltem modi quibus & aliorum quoq; Regalia fiunt. Concessio scilicet Imperatoris & Præscriptio *arg. c. super quibusdam vers. præterea Extr. de Verb. signif. Borch. ad c. unie. Quæ sint Regal. n. 16. Bocer. tr. de Regal. c. 4. n. 1. Niell. disp. feud. ult. th. 1. lit. D. Schneid. w. in epit. feud. part. 2. n. 89. & 90.* Et primum quod attinet, adeo verum est, Imperatorẽ alteri Regalia concedere posse, ut sacrilegij instar sit, hoc negare: *arg. d. l. sacrilegij s. C. de divers. rescript.* imo crimen læsæ Majestatis committatis, qui negaverit, Principem id facere posse *Carpz. de Regalib. c. 5. Conclus. 116. cum aliis ibidem allegatis.*

34. Fit autem concessio hæc expressa quadam conventionẽ, quando sc. expresse alicui ab Imperatore conceduntur idq; vel per privilegium quoddam speciale, sicuti Recessus Imperij nonnunquam de Regalibus loquuntur, quemadmodum de jure eudendæ monetæ videre est in *Edict. monet. al. de Anno 1559. & in Recess. Imper. de Anno 1566. & de Anno 1570.* ubi simplicis tantum privilegij fit mentio sive *Freiheit;* vel per Investituram *Schneid. w. de feud. part. 2. n. 94. Za. se. epit. feud. part. 5. n. 12.* quando sc. vel sola Regalia in feudum alicui conceduntur, vel una cum Imperij feudis, ad Vasallum illa transeunt *Carpz. d. Regalib. conclus. 117.* An autem generali concessione feudi Ducatus, Marchionatus, Comitatus &c. ipsa quoq; Regalia concessa intelligantur, non usq; adeo est expeditum; Communiter hoc negant *Dd.* cum sine speciali concessione non translata videantur, quæ in signum singularis privilegij Cæsareæ Majestati sunt reservata *arg. c. quod translationem Extr. de offic. legat. & in generali concessione non veniant ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus c. in generali de reg. jur. in 6. Bocer. tr. de Regalib. c. 4. n. 3. Niell. disp. feud. ult. th. 1.* hocq; adeo verum esse addit *Carpz. d. dissert. de Regalib. conclus. 118.* ut si Imperator de Ducatu, Marchionatu, Comitatu &c. aliquem investierit cum omni etiam jure.

jure & pertinentiis, mit allen Mackungen / Zu- vnd Eingehörungen
an Zinsen / Gülden / Renten / Jährlichen Einkommen / Gerechte vnd
Rechten / non tamen Regalia concessa dicantur, maxime cum genera-
lia illa investitura verba (*cum omni jure*) illud tantum jus spectent,
quod Ducatui vel Comitatus cohæret, Regalia autem hisce non co-
hærent, sed jura sunt personalia, & personæ solius Imperatoris tributa,
uti arguit text *Recess. Imper. Ratisbon. de An. 1576. S. dadurch ibi: zu vnse-
rer Kayserslichen sondern Hohheit vnd reservaten*. Verum licet hæc ita
sint, & de jure facile obtineant, status tamen hodierni conditionem
haut satis mihi perpendisse videntur, inquit *Besold. discurs. de Jurid.
Rom. Imper. quest. 16. pag. mibi 45.* qui Principes aliosq; Imperij status,
Procosl. & Præsulum Provincialium loco esse dicunt, proindeq; nullo
jure Regalia sibi vindicare posse, nisi specialiter ea ipsis fuerint conces-
sa. *vide quoq; Borch. ad d. c. unic. Quæ sint Regal. n. 7. & 8. Peregr. de juræ
fisci lib. 1. c. 2. n. 17.*

35. An vero Imperator majora quoq; Regalia & reservata, ut ap-
pellantur, reliquis Imperij statibus concedere possit nec ne, hic nõ im-
merito quaeritur? Et licet prima fronte dicendum esset quod non, ma-
xime cum in hisce suprema potestas, dignitas & præeminentia Princi-
pis elucet, & sint hæc, quibus essentialiter differat. Majestas à subditis
uti loquitur *Arnif. lib. 2. de jure Majest. c. 2. n. 2.* tamen aliter ferè in Impe-
rio nostro usu obtineri videmus, & communiter Dd. in affirmativam
descendunt sententiam, uti videre est ex *Borch. ad d. c. unic. Quæ sint Re-
gal. n. 7. Rosenthal. Synops. jur. feud. c. 5. conclus. 9. & aliis ab hisce allegatis*
Ego autem, licet quoad species quasdam, non dubitem hisce consenti-
re & affirmativam in multis casibus sequi, puta in extrema provoca-
tione, jure nobilitandi, legitimandi spurios, fama & honoribus restitu-
endi, absolvendi a juramento ad effectum agendi & similibus, non
ausim tamen id similibus affirmare, de potestate condendi leges uni-
versales, indicendi bellum, erigendi nova vectigalia, creandi Reges &
Principes, & similibus, maxime cum partim in hisce suprema potissi-
mum Imperatoris præeminentia elucet, partim etiam nec ipse Impe-
rator absq; Procerum & præsertim Electorum consensu & authorita-
te in iis aliquid disponere valet *v. supr. th. 2. & passim in disp. 1. & 2.*

36. Notandum deniq; Regalium, concessionem stricte esse acci-
piendam, uti ex Dd. annotatum reliquit *Carpz. d. dissert. de Regali b.*

An 3

conclus.

conclus. 119. unde jam facilis est responsio ad quæstionem: Regalibus nonnullis expresse concessis, subiecta generali clausula, cum omnibus & quibuscunq; aliis an reliqua etiam Regalia non specialiter expressa, concessa censeantur? & dico clausulam illam tantum intelligi debere, de iis Regalibus quæ ejusdem sunt generis & qualitatis, cum Regalibus quæ nominatim & specialiter sunt concessa, e. g. Imperator concedit bona vacantia, item mulctarum poenarumq; Compendia in aliqua civitate vel provincia, cum generali illa clausula, & tunc, quia regalia illa quæ nominatim & specialiter hic expressa videmus, de Regalibus Fisci tantum sint, dico etiam clausulam istam de hisce tantum accipi debere & non de reliquis Regalibus quæ majora dicuntur & nihil commune habent cum Fisco, v. *Bocer. tr. de Regalib. c. 4. n. 8.* Item si Imperator duobus aut tribus tantum specialiter & nominatim concessis, non adjiciat generalem illam clausulam, ex eodem fundamento assero concessionem illam ad similia extendi non debere, adde *S. nos Romanorum & S. volumus Constit. de Pac. constant. l. cum de lanionis 18. S. cui fundum n. ff. de Instru. vel instrum. legat. quod tamen nec simpliciter hodie obtinere existimo in Principibus nostri Imperij, qui Majestatis quandam imaginem, territorialem sc. jurisdictionem nunc ab immemoriali tempore sibi vendicarunt, cujus vigore multa Regalia proprio quasi jure exercere videntur confer. th. 34. in fin. & Besold de jurisd. Rom. Imper. quæst. 16.*

37. Sequitur alter modus acquirendi Regalia, Præscriptio scilicet, quæ est quasi tacita Imperatoris concessio *arg. d. c. super quibusdam S. praterea Extr. de V. S.* de hac autem primo sciendum quod sicut expressa concessio Imperatoris, ita etiam Præscriptio hæc, stricte sit accipienda, & una specie præscripta, non statim intelligi debeant præscriptæ & reliquæ species *Rosenth. Synops. jur. feud. c. 5. conclus. 18. Vult. de feud. lib. 1. c. 9. n. 21. Bocer d. tr. de Regalib. c. 4. n. 56.* Deinde quod non omni præscriptione Regalia acquirantur, sed ea solum quæ temporis dicitur immemorialis *Recess. Imper. August. de Anno 1548. S. vnd soll vnser S. wents auch ein Aufgezogner & S. wo aber innerhalb Menschen gedencfen Gail. 1. observat. 21. n. 15. Vult. de feud. lib. 1. c. 9. n. 22.* Tertio quod ad præscriptionem hanc non requiratur scientia & patientia Imperatoris, secundum communem Dd. opinionem *Bald. in d. c. unie. Quæ sint Regal.* Præscriptio enim temporis immemorialis, continet tacitam Impera-

Imperatoris concessionem, & eandem vim habet, quam ipsa concessio specialiter facta *l. alienationis 28. ff. de V. S. Rosenth. in d. c. 5. conclus. 16.* Quarto quod tamen non omnia Regalia prescriptione acquirantur, quaedam enim Regalia Principi reservata sunt in signum subjectionis & superioritatis, ut tributum, census, &c. & hæc nullius temporis prescriptioni subjacent *l. competit 6. C. de Præscript. 30. vel 40. ann. c. cum non liceat extr. de præscriptionib. c. cum ex officio d. r. & c. venerabile Extr. de censibus*, quaedam vero reservata dicuntur Principi in signum singularis privilegij, ut legitimare spurios, creare tabelliones, vectigalia exigere &c. & in his præscriptio temporis immemorialis locum habet *d. c. super quibusdam §. præterea Extr. de V. S. Balbus. tr. de præscript. part. 2. quinta princip. quæst. 1. n. 1. in fin. Boer. decis. 264. n. 19. Bocer. d. tr. de Regalib. c. 4. n. 47.*

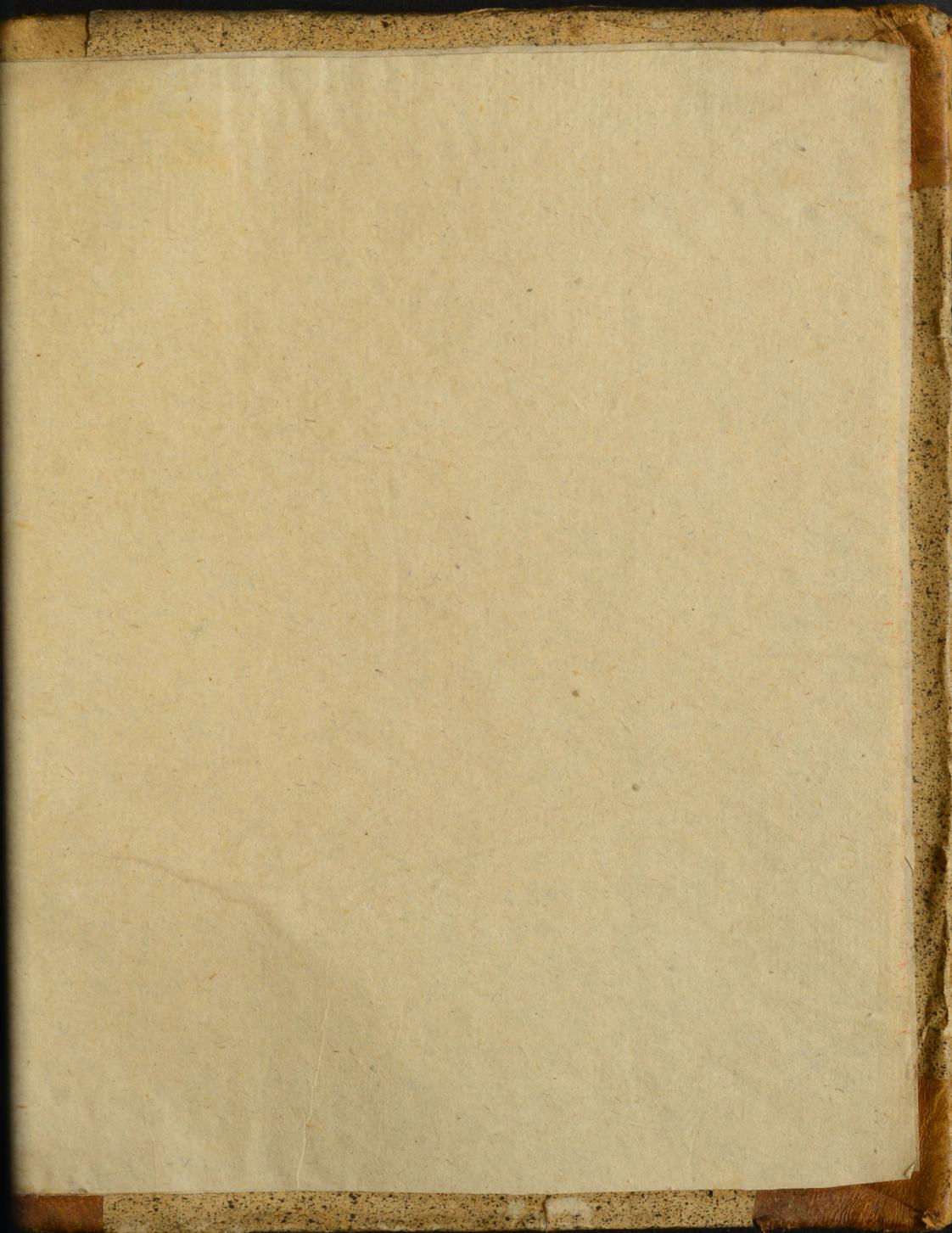
38. Ultimo loco jam reliquum est, ut de amissione Regalium breviter dispiciamus, & notanda primo hic est regula; amitti Regalia iisdem modis quibus acquiruntur *arg. l. 1. ff. Pro derelict. Bocer. d. tr. c. 5. n. 1.* quod tamen verum est respectu Imperatoris aut alterius superioris, qui Regalia inferioribus confert, ut enim hic jura illa alienat dum alij concedit, §. *per traditionem Instit. de Rer. divis.* sic vix est ut alienare non videatur, dum patitur præscribere *l. alienationis 28. ff. d. V. S. & obtinet tantum in Regalibus Fisci, non vero in majoribus istis Regalibus, hæc enim non privative, sed cumulative concedi ac præscribi intelliguntur v. infr. disp. 1. th. 13. Rosenth. Synops. jur. feud. c. 5. conclus. 18. Bocer. d. c. 5. n. 4. & 5.*

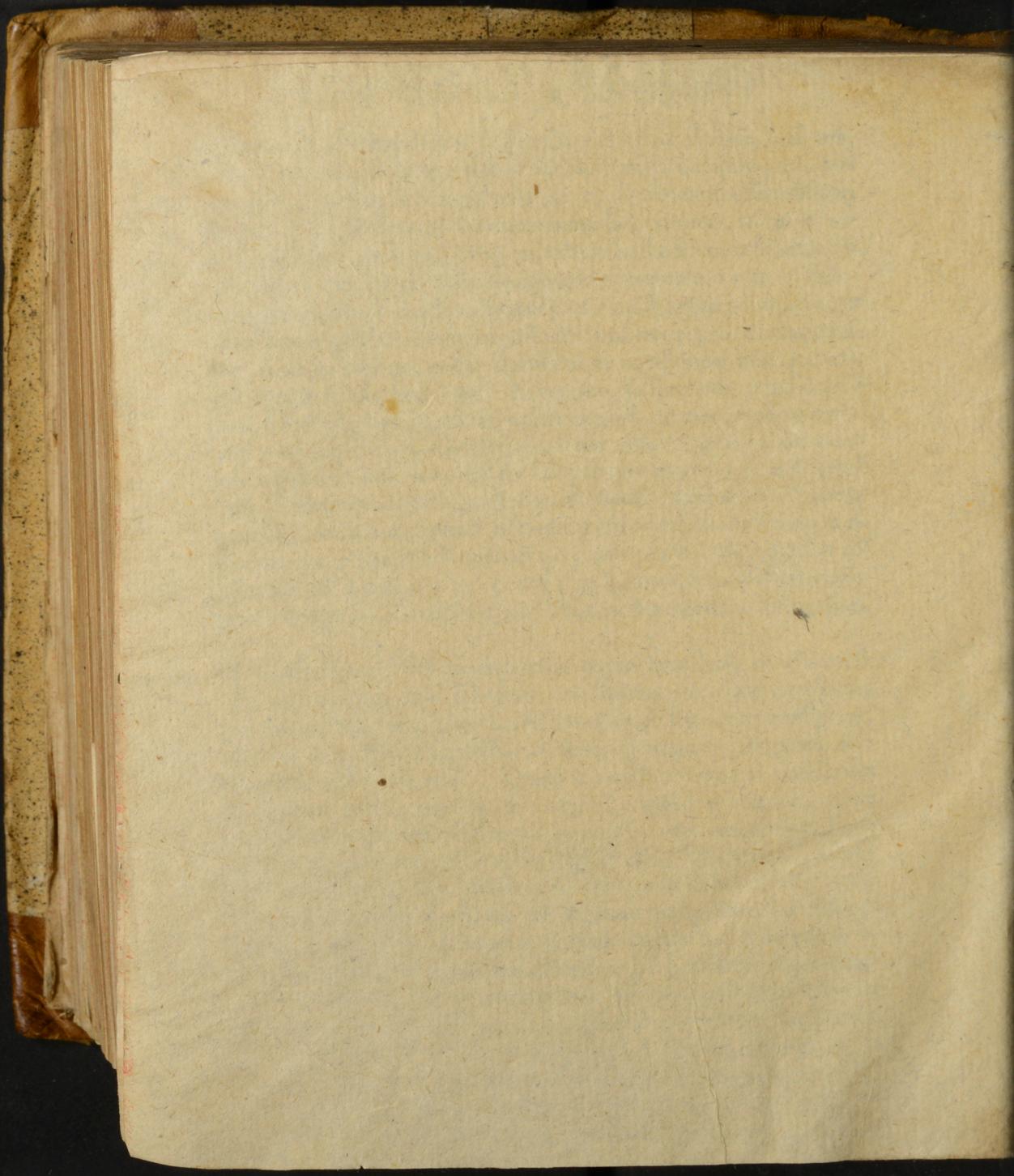
39. Inferiores autem, qui non proprio jure; sed alieno beneficio Regalia tenent, variis modis eadem vicissim amittunt, quantum enim primo ad Regalia per investituram seu infundationem concessa attinet, sive illa principaliter & seorsim in feuda concessa sunt, sive per consequentiam una cum feudis collata, iisdem tamen amittuntur modis, quibus alias de jure feudali feudum ipsum amitti dicitur *confer. ham. in rem. titulos: Quibus modis feud. amittatur 1. F. 5. & 1. F. 17. In quib. caus. feud. amit. 2. F. 23. Quæ fuit prima ca. benef. amit. 2. F. 24.* Respectu enim Regalium in feudum concessorum, de hisce modis nihil peculiare constitutum est, in quo jus feudale non obtineat, *Carpz. d. differ. de Regal. conclus. 123.* & quod Regalia hæc, communibus feudo-

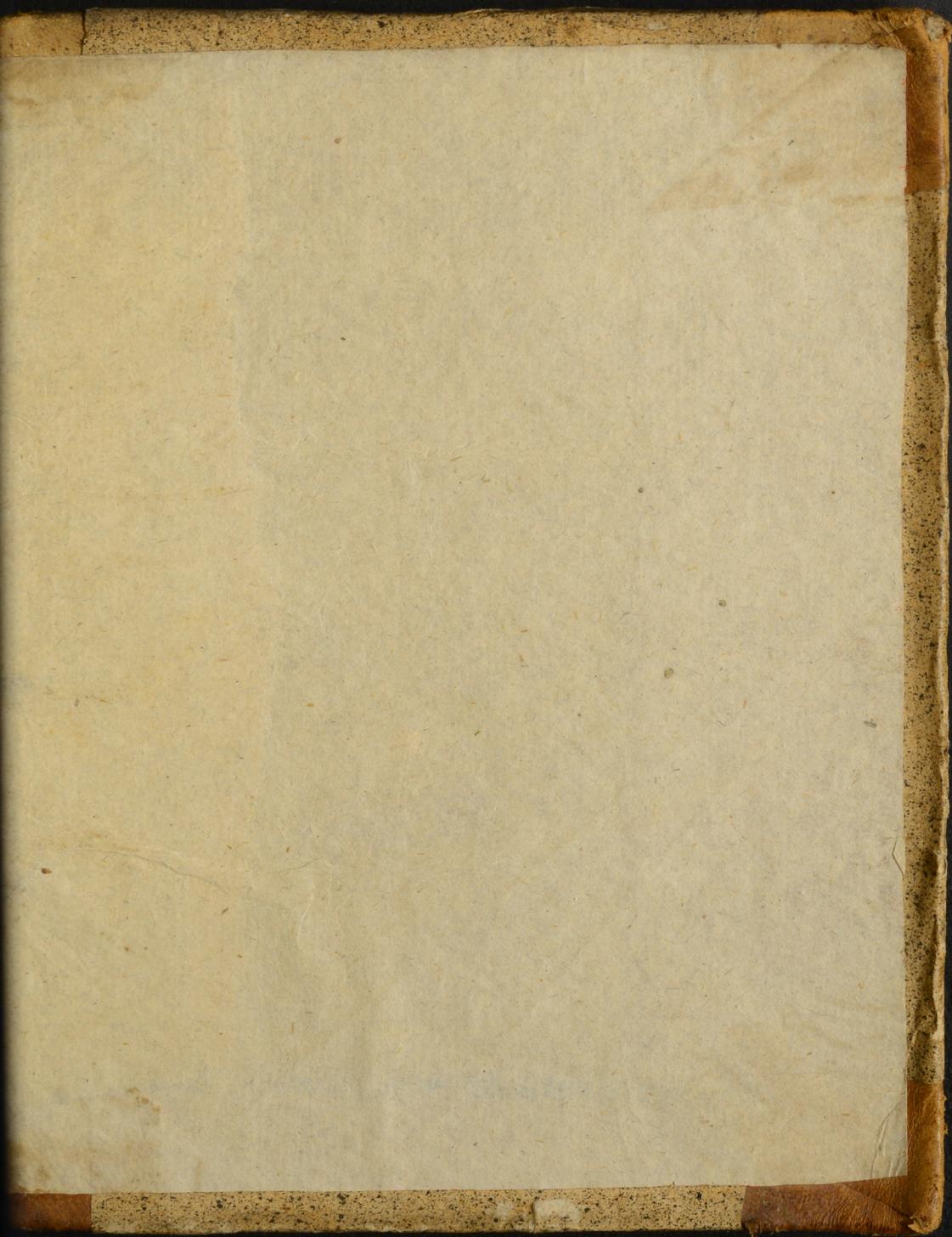
rum

um regulis subjaeeant, nisi quid specialiter de iis constitutum reperia-
tur, testatur *Rosenth. Synops. feud. c. 10. conclus. 42. n. 33.* Deinde Rega-
galia per privilegium aut praescriptionem inferioribus concessa amit-
tuntur 1. per non usum *arg. l. 1. ff. de Nundinis & ibid. Dd. quod si tamen*
occasio utendi non fuerit oblata, tunc quoq; non amittuntur, licet
quis per mille annos iis non fuerit usus, uti communiter concludunt Dd.
ad l. fin. ff. de Constit. Princip. Jas. ibid. n. 25. per text. notab. in l. ann. ex
sociis S. fin. cum l. seq. ff. d. S. R. P. Gail. 2. Observat. 6. n. 2. 2. Per abusum
eorundem, privilegium enim amittere meretur, qui permessa sibi po-
testate abutitur c. privilegium n. quest. 3. Coier. de Process. Execut. part. 2.
e. 3. n. 133. 3. Ob grave & enorme delictum contra concedentem com-
missum Sixt. lib. 1. de Regalib. c. 6. n. 38. 4. Huc pertinent omnia quae
sub Regalium amissione ab Imp. passim vetantur ut in Recess. Imper.
August. de Anno 1555. S. Wir sehen/ ordnen/ wollen vnd gebieten auch/
ubi prohibetur in Imperio collectio & convocatio militis sub poena
amissionis Regalium ac omnium privilegiorum 5. per renunciationem
quoq; amittuntur Regalia, Rutig. Ruland. de Commissar. part. 4. lib. 2.
e. 4. n. 142. 6. Si tempus concessionis finitum fuerit 7. Si causa concef-
tionis impulsiva cessaverit 8. Si Princeps, a quo Regalia ad beneplaci-
tum tantum aus volgefallen & ex mera gratia concessa sunt, ea revoca-
verit, quaecunq; enim Privilegia, sola Principis voluntate introducta
sunt, ea quoq; sola Principis voluntate vicissim tolli possunt. Roland.
d. Vall. 5. Consil. 13. n. 5. & seqq. & privilegium ad beneplacitum concef-
sum tantisper durat, donec concedens illud revocat n. Gail. 2. Obser-
vat. 60. n. 16. Privilegium vero ob bene merita vel per contractum con-
cessum, absq; justa ratione & causa revocari non posse, verius
est. Sed vela hic contraho.

Soli DEO sit laus honor
& gloria,

fatius fuisset, et publicae rei magis ac-
mmo et analogiae iuris Norici conuenien-
ollere praediorum, quae dicuntur, ac-
n? De hoc ipso, (mi care lector) alii
s admonere iuuat, ciues Noricos, ruri-
s, aliis uinculis deuinciri ad uasallorum
eo dirigendas, ne publicae leges post-
praediorum commercio, respublica ipsa
i capiat: in ceteris autem suam quisque
itur. Factum ergo inde est saepissime,
n leges domesticae et peregrinae dant,
orum conditione et dominorum commo-
s, uasallis, aliquam aeris summam, cer-
eruallis repetendam, soluentibus, (lau-
um innuo) mansionem extra praedium,
oitari debet, sibi habendi libertas condone-
equenter accidit, et adeo in contradictis
fuit, ut, si, quemadmodum nemo dubi-
ium frequentia ad ius aliquod non scri-
dum ualeat, legem antea exhibitam,
agistro, ita declarandam esse censeamus,
s praedium, cuius habitatione non fru-
, aut eius aliis locandi permissionem,
i interuentu, obtineat. Atque ita eius-
nus in re emphyteuticaria non amplius
rotii, sed eius naturae, perinde ac olim in-
s, annumerandum erit. Id igitur, quod
n fiscalium in ditione Norica iuris com-
bus singulis, unius reipublicae ciuibus,
s conuertere liceat. Adhaec in eo re-
quam uersamur, ut ad uicinorum exem-
ra conformare debeamus. In supra
alle-

